Ч. 201 (15.012). Львів, неділя 11. вересня 1938. Opłata pocztowa uiszczona gotówką. Рік LIX.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ.

Редакція й Адміністрація: ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10. II. ПОВ.
Телефон Редакції 246-46
Телефон Адміністрації 229-41
Телефон Друкарні 229-26
Адреса для телеґр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 501.060.
" Банку Чеських Леґіон Праґа „Діло".
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:

місячно (з книжкою)	5.00 зол
чвертьрічно	15.00 „
піврічно	30.00 „
річно	60.00 „

В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ., У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР. Ч. У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П. ОДИН ПРИМІРНИК 20 СОТ.

ВСІ ТОЧНІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ ДІСТАЮТЬ ЩОМІСЯЦЯ БЕЗПЛАТНО КНИЖКУ Б-КИ „ДІЛА" В ОБЄМІ 10—15 АРКУШІВ ДРУКУ.

Плян ч. 4.

НАЙНОВІШИЙ ПРОЄКТ РОЗВЯЗКИ НАЦІОНАЛЬНОГО ПИТАННЯ У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ. ОБСАДА АДМІНІСТРАЦІЙНОГО АПАРАТУ.

У пятницю під вечір оголошено офіційний текст останнього проєкту праського уряду у справі розвязки меншинного питання. Уряд станув на становищі суверенности та єдности держави.

Всі народи мають права обсадити скількість становищ у державі, пропорціональну до їхньої чисельности. Ту пропорцію мають урегулювати до 10-ох років. На територіях, де німці не є у більшості, вони не можуть мати більше як 30 проц. урядничих становищ.

У самоуправі скількість урядовців поодиноких народностей буде відповідати національному складові населення самоуправної одиниці.

При премієрі повстануть для кожної народности паритативні комісії, що їх виберуть члени парляменту; вони введуть у життя засаду пропорціональної участи в адміністрації.

Ту засаду пристосують також у публичних установах, у територіяльній та професійній самоуправі, у публичних підприємствах та при поділі державних достав.

ФІНАНСОВА ПОМІЧ ДЛЯ НІМЦІВ.

Території та ділянки промислу, які найбільше потерпіли від крізи, дістануть грошеву підмогу у висоті міліярда корон; з того 700 міліонів дістануть німецькі території та фабрики, де працюють німці

ТЕРИТОРІЯЛЬНА САМОУПРАВА.

Мови меншин будуть мати ті самі права, що чеська мова.

Співпраця між поодинокими народами буде опиратись на національній самоуправі під назвою жуп.

Адміністрація буде розділена між державну й самоуправну владу. До самоуправи будуть належати всі справи, безпосередньо не звязані з цілістю та безпекою держави.

При розмежуванні самоуправних одиниць будуть брати під увагу національний склад населення, ґеоґрафічне положення, господарську ситуацію та комунікаційні умовини.

Куріяльна система запевнить права нац. ґруп, що будуть становити меншину в поодиноких самоуправних одиницях.

РЕФОРМА КОНСТИТУЦІЇ.

Нац. катастер устійнить національну приналежність поодиноких громадян.

Конституцію зновелізують.

Спеціяльний трибунал буде вирішувати спори між державними й самоуправними орґанами.

Постанови, які не вимагають законодатної санкції, увійдуть у життя негайно.

В опрацюванні нових законів візьмуть участь представники усіх меншин; опісля їх предложать парляментові.

—o—

Сепаратистичний рух у Семигороді.

Букарештенський щоденник „Сеара", орган віцеміністра преси та пропаґанди, твердить, що колишній голова опозиційної селянської партії Манію веде акцію з метою: відірвати Семигород від Румунії. Небавом зголоситься до короля делеґація прихильників Манію з домаганням, щоб уряд шанував договір в Альба Юлія, що на його основі прилучено Семигород до Румунії.

—o—

Бунт у московському ґарнізоні?

Як оповідають у чужинецьких колах Москви, в одному з полків тамошнього ґарнізону дійшло до ось якого інциденту: Підстаршини, перенесені в частин ГПУ, знущались над вояками, які доведені до розпуки, ранили 4-ох з них. Спеціяльні частини ГПУ розіґнали збунтованих вояків, висилаючи 300 з них до карних курінів.

(АТЕ.)

У Нірнберґу.

У пятницю виголосили на нірнберському конґресі промови: міністр прохарчування Дарре та міністр праці Гірле.

Дарре заявив, що цьогорічні жнива були дуже добрі; разом із рештками минулорічного збіжжя має Німеччина припаси на 2 роки, потреби на 1 харчів іншого роду. Гірле звсував орґанізацію служби праці, яка в остаточній стадії розбудови буде мати між членами 370.000 мужчин і 50.000 жінок.

Вечором Гітлер промовляв до партійних провідників.

Судетські посли Франк і Шкетанц виїхали до Нірнберґу як почесні гості.

ПРИНЯТТЯ ДЛЯ ДИПЛЬОМАТІВ.

Заступник Гітлера уладив приняття на честь чужих дипльоматів, що беруть участь у нірнберському конґресі як гості Гітлера.

—o—

За гармонію у вихованні молоді.

Львів, 10. вересня 1938.

На одно з повоєнних явищ, що може мати шкідливі наслідки для нашого молодого покоління, звертає увагу в ужгородськім „Українськім Слові" з 7. вересня ц. р. відомий наш закарпатський письменник і діяч В. Ґренджа-Донський. Під наголовком: „Де ти, наше молоде?" він пише м. ін.: „Нераз я займався думкою, що за причина, що нашу молодь годі притягнути до корисної роботи. І я прийшов до переконаня, що багато тому винен — вибачте, але це правда — футбол. Боюся, що наша молодь мене зле зрозуміє. Я ще молодий. Належу також ще до молодшої ґенерації, отже розумію дух часу, і я не є проти спорту. Спорт і потрібний і виховуючий, нам його треба... Але ніяк не можу зрозуміти людину, що цілий Божий тиждень не буде про ніщо інше говорити, як про — ґолі".

Поміченя п. Ґренджі-Донського про гіпертрофію спортового зацікавлення серед закарпатської молоді можна майже без змін пристосувати й до деякої частини галицько-української молоді. І в нас усякі спорти, зокрема копаний мяч, беруть верх над справами й інтересами, що повинні виповнювати зміст життя молодої української людини.

„Анґлійці чи інші нації" — пише далі п. Ґренджа-Донський, де все є в порядку, мають повність свого національного життя, не знають ні про релігійні, ні про мовні, ні про національні спори, можуть собі на те дозволити. Нас чекає праця, тверда праця, в нас вільний час повинен золотом важитись, і ми не сміємо його тратити".

Ці заваги п. Ґренджі-Донського вірно схоплюють ріжницю, яку тверді життєві обставини — без вини молоді — проводять між молодим поколінням народу політично ситого, та молоддю такого народу і в такому положенні, як наш нарід і наше положення.

З приводу слушних помічень Ґренджі-Донського треба сказати, що хіба нема такого українського громадянина, який не бажав би підростаючому українському поколінню радісної юности, повної світла і здоровля. Гасло нашого сокільства, що „в здоровому тілі здорова душа", є очевидною життєвою правдою, до якої не треба коментарів. Взагаліж руханка у всіх її видах і формах, розумний спрот і побут на свіжому повітрі скріплюють фізичні сили й підносять духові спосібности кожної людини, зокрема в молодому віці. І хтож, яка нація, бажалаб собі замість здорових і загартованих кадр молоді

немічних калік, сухітників і передчасно зівялих старців?

Власне одною з хиб нашої передвоєнної доби, проти якої з запалом та з посвятою власних сил і засобів боровся гурт людей з проф. Боберським, ред. Горуком, д-ром Трильовським та іншими на чолі, було недоцінювання фізичної сторінки виховання і навіть її легковаження особливо серед широких кол нашої студіюючої молоді. З цієї причини випливала й нехіть цієї молоді до військової карієри, що так тяжко відбивалася на нас, коли треба було своїх власних військових фахівців у рр. 1918—1920. Спорт, такий популярний у Західній Европі, ще до війни уважали у нас, особливож на селі, „панськими витребеньками", пустим і непотрібним гаянням часу.

Одначе — як це слушно дорікає нашій молоді Гренджа-Донський — спортовий ентузіязм у наших днях починає переходити у свою крайність. Це відноситься до нашої міської, в першу чергу шкільної молоді. Увага й запал цієї нашої молоді від підростків починаючи до університетських студентів включно, спрямована тепер головно на спорт, а найбільше на копаний мяч. Такий молодий ентузіяст спорту видасть останній сотик, не завагається продати за безцін шкільну книжку, або частину своєї гардероби, щоб тільки не проґавити спортових змагань. Він у сні прорецитує вам табелі і кляси всіх своїх і чужих, краєвих і закордонних спортових дружин та годинами буде сперечатися за те, чому цей або той зле „стрілив до воріт" і чому цей або тамтой не був „у формі". Найцікавіша година у школі чи найкраща літературна поява на книжковому ринку не має для цього адепта спорту навіть стільки ваги, що одні ворота, здобуті тою або іншою спортовою дружиною. Це вже навіть не спортовий ентузіязм, це просто хвороба, що загрожує понизити духовий рівень нашої молоді, що чейже має прийти на зміну у проводі нації поколінню, яке скорше чи пізніше зійде зі сцени життя.

Майже таке саме, в кожному випадку, надмірне, зацікавлення проявляє нинішня шкільна молодь до кіна. Окремі альбоми мужеських та ще більше жіночих „фільмових зірок", пильно системізовані по рекламовій або особистій вподобі, можна аж за часто подибати як якесь, Бог знає яке, культ.-мистецьке надбання 16-літньої дитини, все одно — хлопця чи дівчини. І коли за великий спортовий запал можна ще сяк-так виправдувати оглядами на фізичний розвиток людини, то вплив кінової фільми, аж надто часто шкідливий під моральним оглядом, є справдішньою язвою модерних часів. Найновіші шкільні приписи про нагляд на молоддю поза школою на кіновому відтинку можна тільки витати.

Щоб ніхто нас зле не зрозумів і не уважав наших уваг за виступ проти української студіюючої молоді взагалі, завважуємо, що наша молодь є, очевидно, дитиною свого часу та що її духова фізіономія ще багато ясніша і змістовніша, ніж духовий стан молоді інших народів. І не думаємо наших критичних завваг ґенералізувати й відносити до всієї нашої молоді. Мета наша звернути тільки увагу і виховників і самої молоді на ті прояви, які — на нашу думку — шкідливі і для нації і для самої молоді. Бо думаємо, що молодь такої нації, як українська, нації, що кровавить з усіх ран, має ще інші, важніші завдання, як надмірне спортове зацікавлення і фільмово-артистична насолода. Молодь народу, що змагається за кожну пядь землі, за кожний варстат праці, за свою мову, віру, культуру — мусить вийти в життя не тільки фізично здорова, але й інтелектуально спосібна до життєвих змагань.

Перший, основний обовязок доростаючої української молоді озброїтися солідним і всестороннім знанням. Книжка має бути зброєю українського юнака і юначки, знання підставою їх життя. Зацікавлення до книжки й науки мусить усувати в тінь усе інше. З уваги на обставини, в яких український нарід перебуває, наша молодь мусить звертати особливу вагу на добування знання в ділянках, що мають практичне пристосування у житті. Далі — поруч солідного знання треба розбуджувати власну ініціятиву, вміння найтись у житті серед усіх обставин та в кожнім випадку. Не теоретизування, не мрійництво, а тверезий погляд на світ мусить стати складовою частиною духовости українського молодого покоління. Ми знаємо, як тяжко молодій людині перебороти в собі нахил до романтики та гін до вияву емоцій, одначе життя нашого народу вимагає навіть від дитини уважливости, застанови й поважного підходу до життєвих завдань. Молоде покоління інших, щасливіших народів може втішатися безжурною молодістю; у нас молодь мусить гартуватись і сталитись.

І як шкідливим проявом було у нас легковаження розвитку фізичних сил до війни та ідеалістично-мрійницьке шукання ратунку нації у підпіллі довший час після війни, таксамо шкідливе для молоді надмірне захоплення спортом і фільмою. Тільки при повній гармонії у плеканні духових та фізичних сил лежить запорука, що українське молоде покоління буде здорове й виправдає надії, які на нього покладає нація.

„Соціялістична промисловість".

З КРАЇНИ ЗАРЖАВІЛИХ МАШИН І „ПЕРЕСТОЇВ".

Вишки над шахтами чергуються з високими коминами заводів. Цілі гори вугілля майже на кожному кроці. Перехрещуються лейки електричних залізниць зі звичайними, і майже без перерви мчать ними поїзди, вантажені тим самим вугіллям. Викидає земля зі своїх надр масу шахтарів і зараз приймає нові зміни. Навіть повітря у вугільному поросі. А по ночі лиховісно спалахують заграви над доменними печами, червоними плямами виділяючись серед майже суцільного білого електричного освітлення.

Це Донбас.

І хоч тисячі тон вугілля дають і Кузнецький басейн, і Підмосковський, недаремно зветься Донбас всесоюзною кочегаркою, бо без його „чорного золота" захолонув би, погаснув життєвий організм РСФСР, столиці світового пролетаріяту Москви.

Отже зрозуміла увага Москви до цього Донбасу: спеціяльною залізницею зеднано Донбас з Москвою, не кажучи вже про сполучення телеграфні, телефонічні та радіові. Підпорядковано в ньому вугільну промисловість безпосередньо Москві.

Року 1933, розгромивши Скрипниківську націоналістичну контрреволюцію, поширену і на Донбасі, кинули сюди цілком надійну нову управу: секретар Донецького обласного партійного комітету, Саркісов; голова обласного виконавчого комітету, Іванов; начальник обласного відділу народнього комісаріяту внутрішніх справ другий Іванов і начальник тресту Донбасвугілля, інжинір Бажанов. Всі цілком певні, всі призначені безпосередньо з Москви. І всі шахти дали обіцянку вождеві виконувати плян добувати вугілля на 100%, навіть перевиконувати його. Отже вже буде добре.

А тут ще 30. серпня 1935 року перший стахановський рекорд — 14 норм за одну зміну, властиво це і не рекорд, а просто може розумніший розподіл праці, бо раніше людина, що рубала вугілля, мусіла потім і закріпляти всю вироблену просторінь, тепер-же Стаханов тільки рубав, а закріпляли два його помічники.

Отже перспективи можна сказати необчисленні, тимбільше, що всі шахти дають обіцянку працювати по стахановському.

Але хоч як ці перспективи наближались з прекрасної далини, Бажанова зарештовано, а на його місце на голову трестом призначено Саркісова... Знову обіцянки!

Та незабаром, сподівано чи несподівано, і Саркісова, і першого Іванова вписано у довжелезний, і справді безконечний реєстр ворогів народу.

Приїхав новий секретар обнарткому Прамнек і новий начальник тресту Епіфанцев. Зявлялися нові нечувані досі рекорди (але окремих осіб) у добуванні вугілля, приїздив до Донбасу сам „сталінський нарком" Каганович, обіцянки „перевиконати плян" сипались за обіцянками, а крива справжнього виконання пляну лиховісно знижувалася і знижувалася.

Сиділи за ґратами і Прамнек, і Епіфанцев, працював секретар Донецького обпарткому Щербаков, працював начальник тресту Фесен[...] обіцянок ставало ще більше, рекордів окрем[...] людей теж було чимало, а виконання пляну [...] 80 відсотків уважали вже за щось небувало д[...]бре; за рік 1937 Донбас не додав декілька міл[...]нів тонн вугілля.

Знову приїздив Каганович, він призначив [...] начальника тресту Кацаурова, не так давно [...] звичайного шахтаря, у Донбасі „подув свіжи[й] вітер"; обіцянок було дуже багато, але плян[...] першого чвертьріччя р. 1938 як звичайно не в[и]конано, заборгувавши 300 тисяч тонн вугілля.

Донбас дістає найкращі машини, робот[а] майже механізовано, але з 66 врубових маш[ин] останнього слова техніки працюють тільки [...] але з 400 міцних машин, привезених з Англії, пр[а]цюють тільки 173, а з 232 електровозів прац[ю]ють тільки 140...

І за перше півріччя року 1938 Донбас н[е] додав 2,024.000 тонн вугілля. А друге півріччя якось не обіцяє чогось дуже доброго: Збільш[и]лись аварії. По деяких трестах на одну дек[аду] припадає до 150 аварій. За липень не дод[али] вугілля 624 тисячі тонн.

Є в донецькій області ще трест „Донбасан[]трацит".

Тут навіть у день відкриття першої се[сії] Верховної Ради УССР замість великих досяг[нень] у шахті № 12 трапилася завала через пр[...]пяного бриґадира, і цілий день шахта не мо[гла] працювати. На розслід приїхав управитель тр[е]сту Юхман зі своїм заступником, але що б[уло] душно, то вони пішли купатись, а звідтя про[сто] повернулись до міста, забувши за шахту. [...] шахта № 12 не являє собою якийсь виняток [...] іншими шахтами трапляється те саме. Завід[...] шахт на це звертають мало уваги, навіть не [бу]вають присутні на шахтах. Безперестанні [...] механізму і „завали" це все стало нормал[ьним] явищем на шахтах тресту „Донбасантрацит" [...]

Донецьку область нарешті розподілено [на] дві області: Сталінську і Ворошиловградсь[ку] щоб приблизити адміністрування до місць. М[...] це допоможе?!

Правда 25 липня в день відкриття пер[шої] сесії верховної ради УССР Донбас ніби ви[конав] плян, але надзвичай низькі цифри здобуття [ву]гілля сусідніх днів красномовно говорять [...] саме справа.

Кинуто гасло „комсомольці на шахти До[н]басу!" Молодь поїхала. Але за один місяць [...] нили з роботи 1500 молодих робітників, [...] йно прибули, через неможливі умови життя [...]

І у вересні Каганович вирішив трест До[...] вугілля розбити на три трести: Сталінв[у]гілля, [...] Ворошиловградвугілля і Шахтвугілля. На у[...] ників призначив крім Кансаурова ще Д[...] та Ізотова, теж недавніх шахтарів. Може [...] поможе?!

Обіцянок, правда, з цього приводу [...] но немало, немало наіслано і телеграм у [...] приводу до Москви.

А як їхати шляхом на південь, то [...]

можна побачити дими Маріюполя, дими велитня фабрики Азовсталі... Але не виконує Азовсталь денного пляну, стоїть крива що дня біля 80%, зрідка підвищуючись до 81. Елеватори... цистерни... і незабаром Запоріжжя.

Місто, що виросло на скелястих берегах Дніпра, що налічує 350.000 мешканців... А там далі видно Дніпрогес-Дніпровську гідроелектричну стацію, що закувала Дніпро в бетон і граніт... І по високих мостах грохочуть довжелезні електропоїзди з рудою...

Це криворізький залізорудний басейн, такий потрібний для СССР своєю залізною рудою. Але цей басейн дуже заборгувався, його шахти щодня не додають 15—16 тисяч тонн руди. За перше півріччя не додано 2,000.000 тонн руди. Дуже часті аварії, поламки механізмів.

Щоб якось урятувати ситуацію, просто приписують ніколи не здобуту руду. Наприклад у червні приписано 4.570 тонн руди, якої в дійсности не здобуто і навіть гроші за неї виплачено робітникам, які її не здобували.

І тут недавно ще споруджено велитень фабрику (властиво цілий комбінат) Запоріжсталь.

У Запоріжсталі звичайним явищем стали „перестої". За перше півріччя 25% робочого часу пішло на „перестої".

У Запоріжсталі звичайним явищем став брак продукції. Тільки одна фабрика інструментальної сталі за перше півріччя ц. р. випустила 10.174 тонни забракованої продукції на суму 17 міліонів карбованців.

Такою своєю працею комбінат Запоріжсталі, зрозуміло, зірвав виконання пляну та інших фабрик.

Металюргійна фабрика імени Дзержинського за перше півріччя не додала 68 тисяч тонн чавуну, 40 тисяч тонн сталі і 100 тисяч тонн прокату. На цій фабриці аварії трапляються сотнями. Недобре на ньому стоїть робітниче питання: за одне перше півріччя з фабрики пішло 3.566 робітників.

На фабриці імени Петровського не проходить дня, щоб не трапилось аварії.

Перлина півдня України — Одеса...

Велика фабрика сільсько-господарського будівництва „Жовтнева Революція", добре устаткована, має своїх стахановців, що перевиконують норми, але на варстати ніхто не звертає уваги, варстати тремтять підчас праці, обмотані поржавілим дротом, ніколи не ремонтуються.

Судоремонтна фабрика імени Марті. На фабриці бруд неможливий, дахи протікають, варстати заржавіли.

Столиця квітнучої України красунь — Київ! Фабрика варстатів імени Горкого. Величезна фабрика. На міцному варстаті у 18 кінських сил виробляють якісь дрібниці. Другий такий самий варстат зовсім не працює.

Моторемонтна фабрика імени 1. травня працює тільки 4 місяці за рік, приміщень не опалюють, мотори продукують такі, що їх зараз бракують, замість електроенергії в одному місці працює трактор, а в іншому місці варстат працює ручною силою.

І це все трапляється не денебудь по „гнилих" капіталістичних країнах, де визискують робітників, це все трапляється в єдиній у світі робітничо-селянській республиці, в країні диктатури пролетаріяту...

А все це зветься соціялістична промисловість першого року третьої Сталінської пятирічки.

Гл. Л.

Українське народне вчительство
на міжнародній арені.

ПРИЧИНОК ДО НАШОЇ МІЖНАРОДНЬОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПРАЦІ

Праця українського народнього вчительства на міжнародній арені мала та має потрійне завдання: 1) вказати на шлях й засоби праці народнього вчительства для поправи його громадянсько-професійних прав, 2) інформувати інші народи про шкільництво українського народу, 3) давати авторитетні виянсення про освітньо-виховні змагання українського народу та його науково-теоретичні й практичні досягнення в ділянці педагогічно-виховної праці.

Взаємини українського народнього вчительства з учительством інших народів почалися в рр. 1904—1905, отже в хвилині коли вчительство почало зорганізовану боротьбу за свої громадянсько-професійні права. Українське народне вчительство колишньої Галичини створило разом з польським народнім учительством, зорганізованим у „Звйонзку Научицельства Людового", спільний Краєвий Виконавчий Комітет, що мав вести боротьбу за вчительські ставові права й інтереси на терені галицького сойму.

Народне вчительство в колишній Австрії постановило перенести боротьбу за свої права з терену краєвих соймів на терен державного парляменту. Німецьке народне вчительство створило загально-державну організацію „Дайчестеррайхішер Лерербунд". У противагу цій організації повстав за почином професійних організацій чеського народнього вчительства „Союз славянського вчительства в Австрії". Сюди належали чехи, поляки, українці та словінці. В боротьбі за спільні професійні справи на терені парляменту й перед центральним урядом обидві державні вчительські організації контактувалися й виступали спільно. Як члени „Союзу славянського вчительства в Австрії" українське народне вчительство мало нагоду зустрічатися з чеським, словінським, польським і німецьким народнім учительством та інформувати його про наше шкільництво, український нарід та його освітньо-виховні змагання.

В 1908 році були представники українського народнього вчительства на славянському учительському з'їзді в Празі і там гостро запротестували проти національно-шовіністичних маніфестацій московського народнього вчительства. В 1912 році брали участь представники нашого народнього вчительства в нарадах президії „Союзу славянського вчительства в Австрії" в Лугачовцях на Моравах. Ті самі представники (Іван Стронський і Маріян Якимовський) відвідали також у тому році сербське народне вчительство в Београді та інформували за його посередництвом сербський нарід про український нарід, його шкільництво та освітньо-виховні змагання. В 1914 році святкувало українське народне вчительство, згуртоване у своїй професійній організації ВПУВ, 100-ліття народин Тараса Шевченка ювилейним концертом у Львові. При тій нагоді відбувся також зїзд „Союзу славянського вчительства в Австрії". Гостями українського вчительства у Львові були чехи, словінці й серби. Були вони також і на ювилейному концерті.

По війні відновило українське народне вчительство свої взаємини з польським народнім учительством зпід стягу „Звйонзку научицельства польскеґо". В 1929 році стало воно членом „Федерації вчительських організацій славянських народів". Ця організація мала називатися „Федерація вчительських організацій славянських держав", але при складанні статуту на домагання українців вставлено на місце „держав" слово „народів". Перший зїзд цієї організації відбувся в Познані 8—9 липня 1929 року.

Делегатами українського народнього вчительства були: Дмитро Великанович, Іван Стронський та Іван Юшишин. У склад головного секретаріяту федерації від українців увійшли Дмитро Великанович та Іван Стронський. Федерація не проявила ніякої діяльности та так за кілька літ і змарніла.

В 1929 році стала „Взаїмна Поміч Українського Вчительства" членом „Міжнародньої Федерації Вчительських Товариств" з осідком у Парижі. До цієї організації належать Англія, Франція, Еспанія, Португалія, Польща, Данія, Швеція, Норвегія, Фінляндія, Литва, Латвія, Естонія, Чехословаччина, Мадяршина, Австрія, Румунія, Болгарія, Югославія та Новозеляндія. Не належить Німеччина, Італія та СССР. Англьо-саксонські держави Північної Америки, Китай і Японія належать до „Світового Союзу". Орган „Міжнародньої Федерації" в Парижі „Бюлєтин" виходить у чотирьох мовах: французькій, англійській, німецькій та еспанській. „Міжнародня Федерація" є інструментом Союзу Народів, безпосередньо його „Міжнароднього Бюра Виховання" в Женеві. Головою федерації є Дюма, секртарем Ляпієр — обидва французькі учителі в Парижі.

Делеґати „Взаїмної Помочі Українського Вчительства" брали три рази участь у зїздах федерації — два рази в Празі в 1929 і 1930 році та в Стокгольмі в 1932 році. Кожний зїзд федерації кінчається політичними маніфестаціями на честь мира та міжнароднього братання, не вважаючи на те, що на зїзді федерації в Парижі в 1934 році члени Федерації розвели між собою в часі дискусії про світовий мир таку ганебну бійку, що аж поліція мусіла ввійти на салю нарад та розігнати гарячих „миротворців".

Орґанізація українського народнього вчительства обмінювалася з членами федерації своїми виданнями та діставала в заміну їхні видання.

Українське народне вчительство завжди протестувало проти політичних мирових маніфестацій федерації та її ідеольоґії міжнароднього політичного братання. Ми не могли сприймати ідеї вічного мира та міжнароднього братання в часі, як інші народи нас по „братерськи" поневолювали та навіть фізично винищували (нпр. в СССР). Колиж у Франції став викристалізовуватися щораз виразніше людовий фронт при співпраці з комуністами і федерація стала делікатно реалізувати програму Комінтерну, українське народне вчительство сказало собі, що йому треба основно перевірити своє відношення до Міжнародньої Федерації, її ідеольоґії і тактики. Від 1936 року охолонули взаємні відносини між професійною орґанізацією українського народнього вчительства та Міжнародньою Федерацією. Членство ВПУВ у Міжнародній Федерації стало більше платонічне.

Зїзди Міжнародньої Федерації відбуваються що два роки в столицях европейських держав. Останній відбувся в другій половині липня ц. р. в Копенгагені в Данії. Представники українського народнього вчительства не були ні на попередньому, ні на останньому зїзді Федерації. На цьому зїзді зазначилася виразно зміна настроїв у більшости членів Федерації. Не було вже гучних мирових маніфестацій, а промовці взивали провід Федерації, щоб не втягав учительства в ідеольоґічно-політичну боротьбу в ніякій країні Европи.

Ця зміна настроїв у більшости членів Міжнародньої Федерації виправдала вповні тактику українського народнього вчительства. Можливе, що згодом і ступнево платонічне членство ВПУВ у Міжнародній Федерації переміниться на більше активне. Час покаже.

І. Ю.

З польської преси.

Спільний фронт визнавців хреста.

„Курієр Віленьскі" (ч. 264. з 9-го вересня п. р.) вмістив на першому місці статтю п. Пйотра Лемеша п. н. „Прості та скісні хрести". Автор наводить таку картину:

„До села Нова Гута (на погранич: давньої виленської і мінської губернії), де находиться цвинтар і церковця, колись унійтська, а від часів займанщини православна, приїздить католицький ксьондз з наміром відправляти богослуження. На цвинтарі, єдиним у промірі кількох кільометрів, знаходять спочинок без ріжниці побіч себе католики й православні. Людність села, давніше унійтська, потім православна, сьогодні знову частинно католицька (перехід на католицизм відбувся в останніх роках) частинно православна. На місці нема стало ані попа ані ксьондза. Отож ксьондз приїхав з наміром відправити богослуження в церковці, з наміром символічної ревіндикації дому молитви на річ католицького костела і повідомив про те своїх вірних.

„Але застав вже в церкві попа зі своїми вірними. Коли ксьондз знайшовся на цвинтарі і там почали уставляти полевий вівтар, піп ні трохи не вязався, але виступив у ролі господаря і по дискусії з ксьондзом на тему, хто має більші права до дому молитви, католики чи православні, сам указав ксьондзові догідне місце на цвинтарі, де зможе відправити Службу Божу, бо до церкви католиків не пустив.

„Розмова, очевидно, не могла дати висліду в тому напрямі, щоб одна сторона переконала другу, але відбулася вона з усіми чемностевими формами, в присутности вірних обох віроісповідань і в чистій польській мові. Піп, молодий вихованок варшавської православної духовної семинарії, краще володів польською мовою від ксьондза-поляка, що велику частину свого життя провів у Росії.

„В розмові ксьондз покликувався на брутальні жандармські методи царської Росії при ліквідації унії на наших землях і на сьогоднішню, на його думку, далеко йдучу толеранцію польського уряду, піп на права православія до місцевої людности ще зперед часів Унії.

„Все те діялося зараз коло большевицької границі, майже в безпосередньому сусідстві з безупинно переслідуваною людністю обох віроісповідань".

Автор бере на увагу отой стан з одного другого боку польсько-большевицького кордону:

„Там переслідують всі релігії без ріжниці. Історичні передпосилки, проблеми історично набутих прав, все те перестало істнувати серед мотивів поведінки, яка змагає до того, щоб вирвати людству всі первні духової культури.

„В Польщі тимчасом роздріблюємося серед ріжного роду процесів асиміляційного характеру, але з сумнівним успіхом, бо найчастіше викликають зовсім протилежний наслідок, замість здати собі справу, що суттєвою противагою тієї маси злочинів, які доконано в Росії проти релігії, Бога, людства і культури у нас могли би бути тільки якісь великі, не дрібничкові, додатні події в релігійній і культурній ділянці.

„Наші землі значать і завжди значили прості і скісні хрести, що стоять поруч себе. Символи впливів двох релігій, двох культур, що виросли з одного пня, але розсварених ще на початку нашої ери. Спроби усунути конфлікт були безуспішні і цілі століття виповнила на наших землях історія боротьби римських і візантійських впливів, католицизму і православія. Це правда. Але сьогодні, коли за границею, на якій ці впливи звичайно найсильніше зударялися, шаліє оргія нищення всяких культур, яка силою річей вдарила передовсім у православіє, але загрожує й іншим, не час на історичні спогади.

„Проти переслідувачів хреста фронт ріжних визнавців хреста мусить бути спільний. Як досі, на жаль, це в нічому не зазначується".

Найправильніша думка і найправильніше ствердження дійсного стану. Але якось недоговорено... Автор якби свідомо спинився перед останнім реченням, перед висновком з того, що сказав перед тим. Спільний фронт визнавців хреста... Від кого залежить його реалізація? Хто повинен його створити? Чи автор не хоче дати відповіди на ці питання, чи може дасть її іншим разом?

Чи посилати дитину до захоронки?

Оце питання хвилює в порі осінніх вписів до шкільних заведень неодну маму, воно буває неспокійною темою родинних нарад, балачок, а то часом і суперечок двох протилежних сторін. Найскорше рішаються вписати дитину до захоронки родичі кількох дітей, хоча їх однаково люблять і ними дорожать, як і батьки одинаків. Але мама єдиного синця чи доньці, що живе у невпинному страху за свою дитину, має утаєну або і явну нехіть до дошкіль взагалі та до українських зокрема.

Перш за все не є вдоволена з того, що там приходять також діти з нижчих суспільних верств, що у її переконанні може мати відемний, а то — не дай Бог! — і „фатальний" вплив на пещеного й понад усе на світі обожаного одинака. — Друга жахом проймаюча причина, що здержує як могла найдовше післати дитину до захоронки, це бацилі усяких заразливих недуг, що саме там мають свій постійний осідок і чигають головно на ті „вибрані" діти. Врешті ще один закид українським захоронкам робить надмірно перечулена мама, що вони не мають гігієнічних приміщень.

Такі і подібні материнські погляди й побоювання є, як на сьогоднішні загально демократичні часи, дуже консервативні, а в наших відносинах нічим неоправдані. Автім, чому ця сама мама не лякається „пестроти" товарист[ва] для своєї дитини в школі, де добрий педаг[ог], щоби затерти між дітьми родові ріжниці, с[а]джає в лавці побіч т. з. панської дитини рове[с]ника з робітничих або й безробітних кругів. Навіть впливає, щоб такі діти заприязнювалися зі собою, що саме розпещеному одинакові и[...] ходить дуже в хосен, зближає звільна до ж[ит]тевої правди, з якою чейже і він колись муси[ть] стрінутися — може і з нею боротися!

А далі, чиж би захоронки були справді ро[з]садниками небезпечних недуг? Чи не хорую[ть] ніколи діти „ізольовані" навіть такі, що в [...] в ружавичках ходять? З досвіду знаємо всі, [що] саме такі діти дуже мало відпорні на захворі[ва]ня, а в переборщеній обережности й самоо[б]сервації стають передчасно малими гіпохо[н]драми. А школа, кіно, театр, відвідини сво[я]ків, знайомих, сусідів — чи дають запору[ку] абсолютної нешкідливости у переношува[нні] хоробових заразків? І гігієнічні умовини в [на]ших захоронках не є такі погані. Правда, пр[и]міщення дещо за тісні, комфорт не люксусов[ий], але в рямцях можливостей уладжені вони [...] гідно і чисто. Лікарі-українці запевнюють [...] творі кожної захоронки справді батьківс[ьку] опіку.

От і бачимо, що нема чого тривожитися, [по]силаючи дитину до захоронки, де вона у [...]ній і радісній атмосфері, в окруженні своїх р[о]весників, жиє справжнім дитячим життям. [Не] навантажують там її голови всякими мудро[щами], що власне буває в домашньому вихов[анні] (головно одинаків!), але в забаві і зорганізов[а]них заняттях, в котрі дітвора спільно вкл[адає] свої думки і дитячий досвід. Там виявляє[ться] самочинно її жива ініціятива, творча діяльн[ість] та суперницька винахідність. Під прово[дом] фахових виховниць, що розуміють душу ди[тини] та її потреби, формується вже в дошк[іллі] характер дитини, а на тлі святочних імпрез, [бо] в них вся дітвора бере активну участь, буд[яться] й розвиваються в їх серцях релігійні та [на]ціональні почування.

А зовнішній культурний вигляд наших [за]хоронок-дошкіль залежить тільки від мат[ері]яльних спроможностей, що є в руках зав[ід]уючих цією ділянкою людей.

Створити у Львові хоч одно зразкове, в [мі]ніятурі на европейський зразок уладжене [до]шкілля, з просторими двома-трьома кімнатами, городцем, пісковнею, басейном, повинно [бути] амбіцією всіх заможніших родичів, що о[бзнайомлені] з найновішими виховними течіями [і] розуміють велику вагу дошкільного вихов[ання]. Памятаймо всі, що сьогодні дитина — [завтра] людина!

М. Б.

—o—

Українська справа в Унії Товариств

ПРИЯТЕЛІВ ЛІГИ НАЦІЙ.

На деннім порядку конференції Унії Товариств Приятелів Ліги Націй, що відбувала недавно свої наради в Копенгагені, находилася м. і. справ протесту товариств: українського і грузинського проти зміни статуту, переведеної в 1936 р. в Глесгові. На підставі тієї зміни оба ті товариства, як еміграційні, перенесено до т. зв. другої категорії. На комісії, яка розглядала той протест, погляд України і Грузії переміг. Але на другому засіданні звився тепер пішній президент Унії, Еміль Борель, який заявив, що внаслідок появи статтей в „Журналь де Женев", що з цього приводу гостро заатакував Унію, стягає цю справу з порядку днія. Після промови українського делегата принято компромісову резолюцію, що вимагає ревізії статуту. Український делегат проф. Шульгин протестував на конференції проти резолюції про підтримку Китаю проти Японії, про заяву співчуття негусові та осуду Італії і в справі Еспанії. Під кінець конгресу проф. Шульгин після звіту Українського Товариства підкреслив, що престіж Ліги Націй в очах українського громадянства значно ослаб, бо українці розчарувалися щодо успіхів інтервенції Ліги в меншинних справах і воліли безпосередньо порозумілатися з дотичними урядами, а крім цього ще й тому, що українці не можуть погодитися з тим фактом, що СССР принято до Ліги Націй не вважаючи на ті кривди, що їх Москва зробила Україні та іншим, поневоленим через СССР народам.

Вісти з Буковини.

Головою об мур.

Численна греко-кат. громада містечка Заставча не спромоглась дотепер на власну церкву. Богослуження відбувались у наймах, у римо-католиків.

Аж новий парох о. **Волянський** збудив байдужих громадян зі сну. За це літо вдалося йому зібрати потрібні гроші й купити гарну площу під будову нової церкви. Громадяни гуртом звозять каміння, шутер, пісок та роблять цеглу.

У неділю 4. вересня ц. р. будівельний комітет уладив вечірку, щоб збільшити фонди. Вечірка відбулася гідно і спокійно. Гості танцювали та співали українські пісні. Зараз по вечірці поліція арештувала цілий церковний комітет за „протидержавну демонстрацію". По списанні протоколу відставили всіх до военного суду в Чернівцях.

Нещасним комітетовим лише того жаль, що цього року вже відай не посвятять угольного каменя під свою церкву.

За відзнаки й українське письмо.

Военний суд у Чернівцях засудив столярського челядника **Омеляна Веренку** з с. Каранчева н. Ч. на 3 місяці вязниці та 1000 л. гривни за те, що носив маленький тризуб на кляпі сурдута.

Взагалі жандармерія гостро переслідує селян за ношення жовто-синіх поясів, вишивок, горбéток з жовто-синім краєчком, за візерунки над вікнами помешкань. Переслідування тим більше безпідставні, що жовто-сині барви в народній ноші буковинських селян перейшли вже у звичай.

В пятницю 2. вересня ц. р. приставили до слідчої вязниці в Чернівцях селян Атанасія Міржу та Івана Прилипчана з с. Стара Жучка за те, що вчили підчас ферій селянських дітей українського письма та релігії в рідній мові.

Богослуження за великого буковинця.

В середу 31. серпня ц. р. відбулося в парохіяльній церкві в Чернівцях заупокійне богослуження за великого буковинця, проф. Степана Смаль-Стоцького. Простора церква була вщерть заповнена громадянством. Генеральний вікарій о. **Михайло Сімович** виголосив зворушливу проповідь, присвячену памяти невсипущого працівника. Буковина ніколи не забуде свого вчителя і пробудника.

В посмертній згадці в „Ділі" не було відмічено, що й Українське Спорт. Т-во „Довбуш" у Чернівцях на загальних зборах в липні 1931 р. вибрало проф. Ст. Смаль-Стоцького своїм почесним членом.

Божниця в „Народнім Домі".

Тому, що всі українські імпрези заборонені чернівецький Народній Дім стоїть пусткою. Але скарб свого не дарує. Рік-річно оподатковує українську установу сумою 80.000 левів. Щоб мати змогу заплатити цю суму, управа „Нар. Дому" хапається всіх можливих способів. От тепер винаймила свою прекрасну театральну салю жидам на їх новорічні богослуження.

Український меморіял.

Минає місяць, від коли румунський уряд видав відомий декрет-закон у справі меншин. Німці, мадяри і болгари широко використовують цей закон. Лише на Буковині та в Бесарабії залишилося все по старому. Понад міліон українців не має ніодної народньої, середньої або фахової школи. На приватні влада не давала ще не дає дозволу. Те саме з читальнями й кооперативами. До державної служби не приймають. Більші приватні румунські установи навіть слуг спроваджують собі зі старої Румунії.

Всі заходи та просьби були безуспішні. Тепер бувш. посол **Кость Кракалія** передав румунському урядові новий меморіял з українськими домаганнями. Головні точки — це відновлення українського шкільництва, українське богослуження, дозвіл на відкриття читалень, кооперативів, спортових товариств, дозвіл на український часопис (тепер міг виходити лише „Час"), реституція сконфіскованого майна Народнього Дому і т. д. Румунська преса ні словечком не згадує про ці справедливі домагання.

Зате державний секретар для справ меншин **Сільвіу Драгомір** помістив у льондонськім „Таймсі" статтю, в якій називає буковинських українців „рутенами" та австрійським винаходом.

Дмитро Хмара.

ВАСИЛЬ СІМОВИЧ.

Наукова діяльність акад. Смаль-Стоцького.

Якось навесну 1925 р. „Українське Історично-фільольоґічне Товариство" у Празі влаштувало ювілей сороклітньої наукової діяльности пок. проф. Степана Смаль Стоцького. Ювілейне свято було скромне: звичайне засідання товариства з рефератами про громадську й наукову працю і при кінці — бажання від Товариства. Покійний професор довго змагався — ніякого ювілею він собі не бажав. Не любив ніяких таких свят. І на цьому засіданні, що пройшло в дуже гарній атмосфері, він почував себе ніяково. Ввесь час був якийсь неспокійний. Та хоч видко було, що промови його зворушують, із обличчя можна було вичитати одну думку: хай би скоріш був кінець. Але теплі слова всіх, що промовляли, нарешті таки погодили його із святом. Не всі розуміли його настрій. Зрозуміли щойно тоді, коли накінець забрав слово ювілят. Хто був на тому скромному святі, ніколи не забуде його слів, ніколи не затреться в його душі глибоке від них враження. Проф. Стоцькй увесь час — страждав. Терпів від того, що перед його очима ставало буйне життя українського народу на Буковині, життя, яке він розворушив, а те життя **т е п е р**, коли святкують його ювілей, придушене. Йому ввесь час гірко було, що згадують його працю, а з неї нічого не залишилося. Серед страшних зусиль йому вирвався з душі той біль, він відкрив його перед учасниками свята, йому стали в очах сльози, алеж видко було, що йому стало легче. Ще й досі гомонять його перші слова, висказані серед великого зворушення й неспокою: „Ювілей! На вигнанні, на жебраному хлібі... Може, воно й потрібне. Але ж який це ювілей, коли **т а м** ні сліду з того всього, що було..." І полилися щирі слова, такі зворушливі, такі прості, невишукані, а такі правдиві, як правдивий був він сам ціле своє життя.

Від цього скромного ювілею минуло поверх **десять** років. За той час науковий дорібок проф. Стоцького значно збільшився. А тепер, коли його не стало, хочемо з усим цим дорібком зазнайомити нашу Громаду. Дорібок — великий і дуже цікавий.

*

Коли в нас згадують імя проф. Стоцького — нажаль, у Галичині мало ним цікавляться, мало знають цю велику Людину, — то звязують його з національно - політичним становищем Буковини, з розвитком шкільництва й господарського життя нашого народу. Воно не диво. Ширшій громаді ця справа ближча. Та те, що покійний професор був — велика наукова сила, що полишив нам великі наукові цінности, що виховав багато наукових (і педагоґічних) працівників, про це люди знають небагато.

Звичайно, коли оцінювати значіння людей науки по кількости надрукованих праць, то за такий довгий час праці (від 1884 р.) в иншого вченого, що знає **т і л ь к и** свою науку, що **т і л ь к и** пильнує своєї катедри, — кількість друкованих наукових творів вийде більша, значно більша. Але ж покійний професор від початку своєї діяльности на наукову працю **н е м а в ч а с у**. Він же **т в о р и в** національне життя на Буковині, життя на всіх його ділянках. Ця праця відбирала йому ввесь його час. Тут треба було вибирати, що **в а ж н і ш е** було тоді для народу: стаття до часопису, господарська книжечка, шкільний підручник, читальня, каса й т.д. чи — наукова праця. Життя його складалося так, що на наукову роботу треба було, сказавши трохи з-проста, **к р а с т и ч а с**. То щойно, коли національне життя на Буковині розрослося, коли за працю взялося молодше покоління й її між собою поділило, проф. Стоцький міг уже повикінчувати давно позачинане та пустити у світ (1912—1914). Іще продуктивніша стала ця праця після 1920. р., на еміграції, коли покійний відійшов потрохи від громадської праці й посвятив себе виключно науці. Від того часу не було наукового, чи науково - популярного журналу („Slavia" „Україна", „Літературно - Науковий Вістник"; „Українська Школа", „Дзвони", й т. д.), чи наукового збірника, де не появилася б яка його цінна праця. А проте науковий дорібок проф. С. Стоцького навіть числом друкованих праць поважний. Торкаються вони — граматики, історії письменства, літературо- й мовознавство, історії культури, одне слово — фільольоґії в ширшому розумінні цього слова.

Учень „батька слявістики", проф. Ф. Міклосіча, до смерти залишився вірним його основним принципам наукового досліду: спиратися у своїх висновках **н а ф а к т и**, які дає нам чи сама мова, чи історичні джерела. Тимто він був ворогом таких висновків, до яких часто доходили прихильники т. зв. мололограматичної школи в мовознавстві, головно слявісти, через різні комбінації, штучно сконструовані форми й т. д. Тимто для порівняння він користувався не формами сконструйованими, праслявянськими, як це звичайно тепер роблять усі скрізь, а — староболгарськими. Крім цього, він притягає й инші **ж и в і** мови, слявянські й неслявянські, використовуючи в них і ті давніші явища мови, що їм виказують **д ж е р е л а**. З цього погляду написана перша його (докторська) праця про вплив анальоґії в відміні українських імен („Archiv für sl. Philol.", VII, 1884), те саме бачимо і в його монументальній (німецькій) „Граматиці української мови" (Відень, 1913).

Вже згадана перша праця оперує дуже багатим матеріялом, зібраним із усіх знаних тоді етнографічних збірників. Із неї виразно видко, що українська відміна імен має свою власну систему, відмінну від систем відміни инших слявянських мов; коли ж бувають форми такі самі, то шляхи, якими поодинокі мови до них доходили, не все однакові. Деколи форми в поодиноких мовах однаково звучать, (н. пр., в російській, чи польській мові й українській), але ж в одних мовах вони — історичні, в инших — анальогічні (пор. дав. одн. жін. роду мякої відміни „волі", — укр. анал., рос. іст.; той самий відм. тверд. відм. „рибі"— укр. іст., серб. анал.). Нажаль, праця не обхопила дієслів, де вплив анальогії теж дуже сильний (виявив це у своїй праці, правда, не зовсім основно учень проф. Стоцького, Д. Цебушник). Але ж система цілої української відміни дуже прозора у шкільній граматиці проф. Стоцького, що її досі появилося чотири видання (перше 1893., останнє 1928).

Хоч „Руська граматика" (пізніші видання мають назви: „Граматика руської"), чи просто вже по війні „української мови" — шкільний підручник, але ж збудований він на цілком наукових основах. Підготовили його докладні студії української звучні й відміни. Відрізнялася вона від усіх попередніх граматичних підручників (н. пр., Ом. Огоновського) тим, що вона зривала з усіма дотеперішніми клясифікаціями, які позаводили були українські автори граматик на основі порівняльної Мікльосічевої граматики, а давала свої, українські, виведені з сучасного стану української мови. У граматиці звернено велику вагу на звучню, на звукові закони української мови, при чому підручник підносить на кожному кроці вагу свідомости законів живої мови, всупереч принятому до того часу звичаю — розуміти граматику як збірник правил, які треба обовязково вивчати на-память. Коли мати на увазі ще й те, що цей підручник заводив нові граматичні терміни, придумані самим проф. Смаль-Стоцьким, або запозичені з инших мов (н. п. „однина", „множина" з сербсь. грам.), але ж для нашої мови пригідних, — то не диво, що ця граматика, з таким розумінням цього предмету, була незрозуміла для більшости наших педагогів, і хоч була апробованим підручником для школи, вчителі з неї не вчили...

Появу її підготовили довголітні студії над живою українською мовою. Тисячі слів доводилося відмінювати, провірювати їх наголос і зміни його, часто звязані з словотвором, чи складнею. Доводилося простудіювати всю дотеперішню українську граматичну літературу, критично пройти ввесь матеріял, на якому вона засновувалась. Дещо з цих студій і надруковано (н. пр., критика на граматику Ом. Огоновського, що появилася в „Zeitschrift für oesterr. Gymnasien", (Відень, 1890) — знаменний кінець критики: „Hätte er", себто Огоновський, „die Sprache, deren er sich selbst bedient, in seiner Grammatik auch gelehrt"!), дещо так і залишилося в архіві.

Через те, що ціла система в граматиці звязана із реформованим у фонетичному дусі правописом, проф. Стоцькому довелося повести рішучий бій проти історичного правопису, проти так званої „максимовичівки", або „етимольогії", яка панувала тоді у всіх шкільних підручниках і яка вважалася за офіціяльно признаний український правопис. Бій цей, тяжкий і затяжний бій, зводив пок. професор на терені Буковини, Галичини й у Відні — зводив його з допомогою вірного приятеля, німця, проф. Теодора Гартнера, який фігурує скрізь як співавтор і шкільних граматик і великої німецької граматики з 1913. Що коштував енергії проф. Стоцького, про те слабенький образ дає т. зв. „Minoritätsvotum", що його зголосив пок. в буковинській шкільній раді, коли перепало його внесення щодо заведення т. зв. фонетичного правопису до шкіл на Буковині. Це „Votum" опрацювали обидва приятелі. Наукові і педагогічні аргументи таки переконали австрійський уряд, який 1893 р. дав свою згоду на введення цього правопису до шкіл. Того самого року дістав апробату і граматичний підручник проф. Стоцького й Гартнера, укладений цим правописом, підручник, що пролежав по різних краєвих радах і міністерствах від 1888 р. Про всі ці заходи й боротьбу довідуємося з некрольогу проф. Гартнера, який написав пок. проф. Стоцький і помістив у „Записках Н. Т. Ш" т. CXXXVI—CXXXVII, 1925, ст. 239—248.

У своїх перших наукових працях проф. Стоцький (як і Ом. Огоновський нпр., у своїх „Studien auf den Gebiete der ruthenischen Sprache, 1880) вживав „драгоманівки". Але-ж до свойого підручника не важився завести цього правопису, був він на ті часи надто радикальний, за нього булоб довелося ще тяжче воювати. І так той бій зїв багато сил. Треба-ж було боротися за нього не тільки з урядом, але, і то ще важче, з власним громадянством, консервативним, звиклим добачувати в дотеперішньому правописі „святощі" й вітрити в т. зв. фонетичному правописі — чужі впливи, національну небезпеку й т. д. Борючись за реформу правопису, проф. С. Стоцький міг перед урядом покликатися на Словник Желехівського, що проводив свою систему, й на правописі цього Словника збудував правописні закони для своєї граматики (систему цього правопису виклав він іще в окремій брошурі „Про руску правопись", яку видав під псевдонімом С. Нагнібіда, у Львові, 1893 р.).

(Далі буде.)

ЛІТЕРАТУРНИЙ КОНКУРС „ДІЛА" Ч. 25.

КЕЙЛЕНК ВІЛЛІ. 11

Швестка.

І нарешті знов опинився перед дверми Параски.

— Ото мені нещастя! Це вже мені таки дуже не подобається, — пробурмотіла Параска. — Навіть чаю не можна спокійно напитися.

Вона саме приготовила все на столику з гарними круглими ногами. Таки треба було запросити і Швестку. Його фізіономія розлилася, як млинець. — Дякую, дякую. З ваших ручок одержати шклянку чаю... — повів він наступ.

Столик був вузенький. Підчас розмови коліна Швестки торкнулися ніг Параски; він не відсунув їх, але Параска подумала, що він не помітив і посунулася набік. Очі Швестки налилися маслом, його шпаргановий їжачок на голові якось ще більше настобурчився.

— Хоч я, знаєте, маю балалайку — настоящая русская — одначе думаю собі завести радіо. Без культури інтелігент не може обійтися... Казав мені приятель, що на дефектор тут також добр чути...

— На що таке? — здивувалася Параска.

— На дефектор.

— Умгу... — протягнула Параска.

— Я в дефекторах дурна як швець.

— Чомуж ви думаете, що швець на тому не розуміється? — образився Швестка — а я ось був шевцем, але вважаю себе інтелігентом...

— Так, то ви були шевцем?

— Ні, ви мене не зрозуміли... Кхм... кхм... — Чай йому чогось згірк, як перець. — Батько мій шевцював... Товаришував з Батею... А я ні...

Він сильно потягнув пару разів чаю й потрохи заспокоївся. Знов підсунувся коліном і солодко спитав:

— А ви музику любите? Наприклад, балалайку?

— Так, люблю музику, але справжню, а не якусь гармошку чи балалайку

— Хитрить, чортове зілля — подумав Швестка. — Ну, чогож? балалайка дуже душевний інструмент. Шкода, що на моїй тепер струни одніеї нема... Шльома аж у середу привезе з міста... Знаєте, коли ввечір місяць світить і тоді проспівати під вікном романс...

В цей мент постукав у двері і ввійшов Цар.

— Слава Йсу... Прошу вас, панно вчителько, може вже мені час іти. Маю бути на пяту годину.

— А вже таки треба би.

— Кудиж це? — спитав Швестка.

— Сходимося на нараду сьогодні, хіба вам не відомо, пане нотарю?

— Ага, так, так... Але я казав, щоб зійшлися ввечір... А хіба... і ви, Царю, там будете?

— Аякже... буду...

— А комісар знає, про що буде мова?

— Певно. Мають дати підписи й готово.

— Так, так, треба тут чеськословацьку школу заложити!

— Ого! То я не на цю нараду йду!... Ми сходимося коло церкви, щоб порадитися у справі пасовиська.

Швестка зрозумів, що влип. Але не хотів цього показати й сказав: — Можете й туди прийти. Там по восьмій годині сходяться. Справа чехословенської школи мусить кожного обходити, бо школа буде всім служити...

— Прийти я можу, але хіба на те, щоби людям відрадити давати свої підписи...

— Справді, — промовила Параска — оце ми якось то про це говорили. Для кого тут чеська школа? Є тут пятеро жандармських дітей, здається ви так сказали, пане Царю?

— Так, так... Ось рахуйте самі: Пепа й Карлічек Вошепилові — 2 дітей, Божена Недогналова — 1 дитина, Міля і Зденек Подскочилові — 2 дітей, разом: 5 дітей. І я вам ручу, що нема більше...

— Для когож тоді школа, пане нотарю? — спитала Параска.

— Ви всієї користи не враховуєте... Жидівські діти такі самі громадяни, як і інші, а вони вимагають чеськословенської школи. А крім того взагалі виховання молоді в державному дусі потрібує тут такої школи... А хто проти цьо... той проти держави... і нехай це добре памята... — закінчив Швестка, встаючи до відходу й ш... ковито втративши гумор.

Його не задержували.

Коли вони лишилися самі, Параска сказа...

— Пане Царю, ідіть-же швиденько до т... ґаздів, до кожного. Ще до вечора встигнете. ... поговоріть з ними на розум, як ото ми колись говорили. Нехай школи собі тими підписа... не діють. Ідіть, а я напишу тимчасом листа ... тітки... Завтра його відвезете на пошту й под... сте експресом.

В середу передполуднем тітка Параски ... відпочивала в її кімнаті, слухаючи її опо... дання.

Вечір у середу ніби навмисне випав так..., що мало сказати „було гарно". Було надзвича... но гарно. Небо прозоро-ясне, як очі дит..., місячна сковородка, як велика яєшня, скаж... десяти яєць, світила так яскраво, що й не ... ган міг би огірки красти, якби були. І Швес... йшов у чорній накидці з трьохструнною ба... лайкою під полою, облитий срібним сяйвом, ... реповнений любовним надхненням...

Ось і садок, і хата, і вікно.

Чорне вікно. Ніякого руху. Але Швестка ... переконаний, що Параска чекає.

Відкинувши полу, він поставив ногу ... якийсь виступ під вікном. Відломив пор... галузку жоржини, щоб не перешкоджа... брязнув струнами: „дринь, дринь, дринь". ... здалося, що за вікном щось забіліло.

Почав, звичайно, з „Ночі".

Ах, зачем єта ноч — „дринь, дринь, ...

Так была хараша — „дринь, дринь, ...

Не балела би грудь —„дринь, дринь, ...

Не страдалаб душа —„дринь, дринь, ...

Треба зовсім безсторонньо ствердит... Швестка таки співав. Він витягнув карк, ... ка, і деяке шипіння в його голосі також ... вало подібности до цієї спорідненої з ... птиці. Він совісно проспівав усі куплети ... ренади". Потім хусткою витер піт з чола і ... рейшов на „плащ"

(Далі буде.)

Закарпаття

ПАМЯТНИК У 20-ТІ РОКОВИНИ ГУЦУЛЬСЬКОГО ПОВСТАННЯ.

Зближаються 20-ті роковини повстання гуцулів на Закарпатті, які зі зброєю в руках прогнали наїздників. Комітет учасників того геройського чину рішив: побудувати величавий памятник в Ясінні на горі Костирівка і влаштувати величаве національне свято з нагоди посвячення цього памятника, щоб осьтак ушанувати память поляглих борців гуцулів за волю. Кошти будови памятника сягатимуть 15.000 кч. Комітет будови памятника звернувся з покликом до українського громадянства й українських установ Закарпаття, щоб надсилали добровільні датки чековою складанкою на число конта 82.693 філії Підкарпатського Банку в Рахові з дописком: Ясіння П. Імена жертводавців збережуть в країві памятника при Т-ві „Січ" у Ясінні.

ЗНОВУ СТРАЙК ШКІЛЬНИХ ДІТЕЙ

В селі Черні к. Королеви н. Тисою дійшло до шкільного страйку дітей на знак протесту проти перенесення без ніякої причини свідомого та дільного учителя Івана Тарканія з Черни до М. Раківця. Шкільна влада цим перенесенням розділила його з дружиною, залишаючи учительку Марусю Тарканієву з малою дитиною в Черні. Це перенесення викликало велике огірчення між селянами в Черні, звідки на днях була у шкільному інспектораті в Севлюші 15-членна делеґація і склала рішучий протест проти цього безпідставного перенесення. Делеґація зажадала рішуче, щоб шкільна влада забрала з Черні учителів неукраїнців, заявляючи, що аж до поладнання цієї справи родичі не посилатимуть ніодної дитини до школи. Одночасно вислано протест з підписами всіх селян до ґубернатора Грабара та шк. реферату в Ужгороді.

ЗА УКРАЇНСЬКУ ГІМНАЗІЮ У ВЕЛИКІМ БИЧКОВІ

Т-во „Рідна Школа" відкрила цього року в Великім Бичкові гімназійний підготовчий курс, якого завданням є підготовити кадри учнів до двох кляс гімназії, що має повстати в Великім Бичкові з початком 1939-40 шкільного року. Українське населення Рахівщини, а передовсім бичківці з населенням ближчої околиці вже 12 років борються за оснування гімназії для Гуцульщини в Великому Бичкові. Є сотні молоді, що хоче набути бодай середньошкільну освіту, а українських гімназій на Закарпатті мало. До гімназій, в яких мовою навчання є російська мішанина, українці не хочуть посилати своїх дітей. Коли-ж у гімназії в Модржанах, до якої вступ утруднений масою перешкод матеріяльного і морального характеру, є все-ж багато українців, це доказ, що брак гімназії на Гуцульщині українське населення відчуває у великій мірі.

Не зважаючи на те, деякі чеські чинники виступають проти основання української гімназії у Великім Бичкові.

НОВА НЕВДАЧА АҐРАРНИКІВ.

У неділю 4. ц. м. відбувся в Мукачеві зїзд аґрарної молоді, що скінчився повною невдачею для його аранжерів. На зїзд аранжери стягнули з тяжким клопотом к. 1.200 осіб, з яких половину творили наші сиволосі, збаламучені москвофілами селяни, а другу половину жиди, мадяри і чехи. Тому учасники були у пригнобленому настрою і ніхто з них не оплескував промови сен. д-ра Бачинського. Учасники покидали зїзд не лише з огірченням, але й голодні, бо москвофільські аранжери не дотримали своєї обіцянки і не дали учасникам ні обіду ні пива. Українська аґрарна молодь збойкотувала цей зїзд тому, що аранжери не дозволили їй прийти з національними прапорами.

ЯК ВИГЛЯДАТИМЕ ФІЛЬМА „ПОЛОНИНСЬКА ЛЮБОВ".

Нашим читачам уже відомо, що на закарпатській Гуцульщині чеський режисер Шварц накрутив звукову фільму в українській мові п. н. „Полонинська любов" на основі новелі чеського новеліста Карла Бейста. Хоч твір К. Бейста не віддає якслід духа Гуцульщини, проте режисерові вдалося зробити доволі можливу фільму. Головні ролі виконали п-і Варка Лакатошівна і п. В. Лібовицький. У масових сценах брали участь самі гуцули, між іншим М. Клемпушева, А. Кувікова, А. Телицький, Демянчук, Люферднюк та О. Клемнушева. Якщо синхронізацію фільми, себто мову і пісні, виконає якслід проф. Кайґль, який — на жаль — як музик і композитор має нещасливу руку до українських пісень, то фільма матиме певно успіх.

Делеґати Української Центральної Ради у Празі.

Делеґація Першої Української Центральної Ради під проводом голови А. Волошина виїхала до Праги. Беруть в ній участь представники всіх найважніших суспільних організацій українського народу Закарпаття.

Після свого приїзду, що викликав загальне зацікавлення у праських урядових та політичних колах, до Праги, делеґація склала докладний плян праці й одночасно навязала звязки з владою та іншими провідними політичними чинниками, з якими зараз почала переговори в справі унормування відносин на Закарпатті.

Делеґація зявилась в канцелярії президента республики і до рук колишнього міністра Шісля передала обширний меморіял, щоб цим немов зазначити, що в справі унормування відносин на Закарпатті делеґація думає переговорювати з найвищим конституційним чинником республики, урядом та його окремими членами.

В четвер приняв делеґацію ПУЦНР премієр д-р Мілян Годжа. Делеґація побуде в Празі цілий тиждень.

В. ШАНОВНИХ АВТОРІВ І ДОПИСУВАЧІВ просимо завжди памятати, що рукописи треба писати тільки на одній сторінці, читко й виразно, залишати між рядками відступ (т. зв. інтерлінію) і вживати папер, на якому чорнило не заливає. Рукописи, що не відповідають цим вимогам, Редакція може використати тільки з трудом.

Палестинська влада стягає дрібні поліцийні станиці.

Як говорять у Єрусалимі, влада постягає до більших осередків дрібні поліцийні станиці, розкинені по цілій Палестині, бо вони за слабі, щоб оборонитися перед щораз то частішими нападами.

АРАБИ РОЗЗБРОЇЛИ ПОЛІЦІЙНУ СТАНИЦЮ.

Арабські повстанці заатакували водотягове заведення Бабельвад, що засобляє у воду Єрусалим та роззброїли 6-ох поліцаїв. Військо зревідувало кілька близьких сіл; при тому згинуло 3-ох арабів, що боронилися.

СУДЕТСЬКІ НІМЦІ ДОМАГАЮТЬСЯ, ЩОБ З ЇХ ТЕРИТОРІЇ ЗАБРАТИ ЧЕСЬКУ ПОЛІЦІЮ.

Орган Генляйна „Рундшав" стверджує, що в останніх часах державна поліція та жандармерія заступила громадську поліцію в Судетах. Чеська поліція витворила атмосферу фальшивих доносів та інтриг, яку характеризують події в Моравській Остраві. Щоб усунути небезпеку для держави та для Европи, необхідно негайно забрати зі Судетів усю чеську державну поліцію.

„ХОЧЕМО ПОВОРОТУ ДО НІМЕЧЧИНИ!"

В пятницю в год. 19.30 4.000 німців уладило демонстрації в Чеськім Крумлові. З юрби лунали оклики: „Одна держава, один нарід, один вождь!", „Хочемо повороту до Німеччини!".

КРОВАВІ ДЕМОНСТРАЦІЇ КОЛО НІМЕЦЬКОГО КОРДОНУ.

Німецьке Інформаційне Бюро повідомляє: У граничній місцевости Боденбах відбулась демонстрація судетських німців, що протестували проти комуністичного віча. Жандармерія та поліція заатакувала демонстрантів гумовими палицями, шаблями й багнетами та поранила 8-ох з них.

ПРЕМІЄР ГОДЖА ДАСТЬ ВИЯСНЕННЯ ПРЕДСТАВНИКАМ ПАРТІЇ СУДЕТСЬКИХ НІМЦІВ.

Як подають з кол судетських німців, прем. Годжа обіцяв у суботу перед полуднем дати представникам судетської партії вияснення у справі найновішої пропозиції праського уряду. У вівторок відбудуться переговори між представниками уряду й Генляйна.

ДИРЕКТОР ПОЛІЦІЇ В МОРАВСЬКІЙ ОСТРАВІ ПРИПИНЕНИЙ В УРЯДУВАННІ.

Як подають урядово, директор поліції в Моравській Остраві зажадав, щоб його припинили в урядуванні та почали проти нього дисциплінарні дохождення; це малоб на меті запевнити обєктивне слідство у справі подій 7. ц. м. Таке саме домагання поставив начальник поліційного арешту: вони оба припинені в урядуванні.

Посвячення Лугового прапору.

Залізничі знижки.

Міністерство залізниць дало 50% знижки тим, що їдуть на посвячення прапору і Лугове Свято у Львові, яке відбудеться в неділю 18. ц. місяця.

Ті, що їдуть на Лугове Свято у Львові, купують до Львова цілий білет. На стації в касі при купні білету стемплюють знижку. Коли приїдуть до Львова, то на стації не віддають вні знижки, ані білету, а при повороті їдуть на той сам білет додому і не платять нічого, тільки стемплюють ще раз у касі на стації у Львові білет, на який приїхали і знижку.

Знижка важна від суботи 17. вересня до понеділка 19. вересня так, що ті, що їдуть на Свято, можуть виїхати зі своєї стації в суботу 17. вересня, або в неділю рано 18. вересня; вертатися можуть у неділю 18. вересня вечірнім поїздом, або в понеділок 19. вересня. Зі Львова мусять виїхати найдальше в понеділок 19. вересня до год. 12. (24) вночі.

„Великий Луг" розішле знижки в понеділок 12. вересня до Повітових Лугів і „Луги" зголосяться по знижки до Повітових Лугів. Для тих „Лугів", де нема Повітового Лугу, вишлемо знижки окремо, але тільки для тих „Лугів", котрі замовили знижки.

„Луги" з повітів, де нема ще Повітового Лугу, оскільки хотять дістати знижки — нехай повідомлять про це зараз „Великий Луг", Львів, Коперника ч. 5, або телефонічно ч. тел. 293-83.

Волинське Українське Обєднання

ПРО АКТУАЛЬНІ СПРАВИ НА ВОЛИНІ.

В Луцьку відбулося 4-го вересня ц. р. засідання Головної Управи Волинського Українського Обєднання під головуванням посла С. Тимошенка. Після реферату голови ВУО про політичне положення та після дискусії Головна Управа ВУО ствердила, що:

1. від останньої наради ВУО в червні ц. р. політична ситуація на Волині не поправилася, тому дотеперішні ухвали і зїзду ВУО і Головної Управи й Ради ВУО зберігають політичну актуальність;

2. у цей переломовий час постава українського громадянства Волині мусить бути особливо активна й виявитись передовсім у безпосередній участи його у виборах до територіяльної самоуправи;

3. всі окружні управи ВУО тримаються одної тактики у своїй праці, причому кола українського громадянства, що до цього часу стояли осторонь та ставилися до ВУО з деяким застереженням, навязують з ним ближчий контакт та зголошують бажання співпраці.

У звязку з закриттям Української Гімназії й Духовної Семинарії у Кремянці Головна Управа ВУО висловила надію, що Українська Парляментарна Репрезентація Волині і Президія ВУО не занедбають дальших заходів щодо оборони цього загроженого — шкільного — відтинка українського громадсько-національного життя на Волині.

Головна Управа ВУО закликає Українську Парляментарну Репрезентацію Волині опрацювати та внести на найближчій сесії сойму проект статуту Православної Церкви в Польщі.

Вкінці Головна Управа ВУО закликає українське громадянство Волині не вірити в ніякі тривожні чутки, занехати всякі самостійні виступи, зберігати спокій та рівновагу та укладати свою працю зорґанізовано з проводом ВУО.

ВІДКРИТТЯ СЕСІЇ ЛІҐИ НАЦІЙ

В пятницю пополудні почалася 102. сесія Ради Ліґи Націй під проводом представника Нової Зеляндії Жордана. Рано були всі делеґати на принятті у ген. секретаря Ліґи Авеноля, пополудні відбулося коротке приватне засідання, присвячене персональним і адміністраційним справам, вечором уладжено симфонічний концерт.

Перше засідання було звичайною формальністю. Сесія не викликує ніякого заінтересування, журналістів у Женеві мало.

Алькоголізм стелить ліжко сухотам.

Що писало „Діло" 50 років тому.

Середа, 12 вересня (31 серпня) 1888.

ЗА УКРАЇНСЬКУ МОВУ В СОЙМІ.

„Внесок посла Юл. Романчука на зміну першого додатку до провізоричного соймового регуляміну, який змагає до того, щоб і руській мові дати якесь право попри польську і примусити краєвих маршалків уживати тієї мови при відкриванні та закриванні соймових сесій — цей внесок підписали посли: Бережницький, Лінинський, д-р Антоневич, Фел. Білинський, Охримович, кн. Юрій Чарторийський, Т. Василевський, Мазарані, гр. Влад. Козєбродський, кн. Лев Сапіга, Вербицький, Ст. Качала, Анд. Січинський, Вит. Рогойський, Пдазинський, Зборовський, Вайгарт, Влад. Струшкевич, Едв. Черкавський, Тад. Романович, Гольдман, Т. Мерунович і Ленартович, разом з внескодавцем 26 послів. Цей внесок прийде вже на денний порядок 30. соймового засідання, завтра в четвер. Та всеж йому доведеться перепасти вже при першому читанні. Бо зачуваємо, що польські шовіністи переформували таку ухвалу на вітірковому зібранні „Кола". Це буде новий доказ крайньої нетолерантности соймової більшости. Як у такому випадку поведеться уряд, побачимо також. А руський нарід тільки з повною погордою віднесеться до кліки, що при допомозі гр. Таффого стоїть при кермі краєвих справ".

ВОРОХОБНЯ ЗА ГРОШІ.

„Новое Время" повідомляє, що урядове слідство ствердило факт, що анґлійський посол Дрімонд Вольф заплатив козакові Асолімову 16.000 фунтів штерлінгів, щоб він викликав ворохобню на Кавказі".

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

Литва не має власної морської школи, тому звернулася до Латвії з проханням приняти до латвійської школи литовців — кандидатів на моряків.

У СССР заступник Літвінова Стомоняков подався до димісії.

В естонських високих школах заведуть спеціяльні курси національної оборони.

Австралійський премієр закликав через радіо всі австралійські церкви молитися в найближчу неділю за мир.

Турецька преса висловлює признання новій державі Гатай, що відразу виявила стільки привязання до Туреччини

МАРІЯ СОКІЛ.

У нюйорському вітлі.

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПАРК.

У віддалі двох домів від дому, де мешкаю, простягається нюйорський „Централ Парк", резервуар свіжого повітря Мангатану, його, так мовити, легені. По середині найбільш кипучої із пяти частин, чи пак окремих міст, які разом як цілість творять Ню-Йорк, серед мурів, асфальту, бетону та заліза — оаза шовкової зеленої трави, лагідно шумливих дерев, скритих стежок і погідних озер... Все це на просторі двох і пів миль завдовшки і пів милі завширшки. Щоб цей простір обїхати автом доокола треба доброї години!

Що передовсім вражає в цьому парку европейця із континенту (— анґлійців, як відомо, взагалі ніколи ніщо не „вражає"; тим паче те, про що хочу розказати, бо вони привикли до того самого у свому льондонському Гайд-Парку) це те, що можна ходити, сидіти й лежати скрізь, де тільки хтось захоче: і на траві і серед дерев. Не бачите ніяких таблиць з загрозами... „5-ти днів арешту з заміною на гривну", ані сторожів з великими палицями та „сумястими вусами, які (сторожі, не вуси!) в Европі кожного, хто ногою ступить на траву, вважають кримінальним злочинцем. Що найвище часом на деяких місцях, які засіяні свіжою травою, видніють десь внизу, при самій землі, маленькі таблички: „Не входіть". Але кому саме дорога випала через це місце, хто просто не доглянув тої таблички чи може просто: кого особистий темперамент бунтується проти всяких заборон і закавів, той іде простісінько перед себе і ніхто його не затримує.

І дивним дивом: і трава чудова, дерева великі, неполомані, нікому і на думку не прийде рвати квітів, які ростуть серед кльомбів чи кваsти качки та лебеді, які ніким не сторожені плавають по озерцях і ходять поміж публикою!

Є тут околиці утримані у стилю анґлійських садів, та інші, які роблять враження „диких", зі скелями й гущавиною; є озера, на яких можна їхати човнами, і озера — таємничо скриті серед дерев, урешті озера, призначені виключно для забави дітей: тут вони можуть пускати свої кораблики та яхти. Є площі для гри у футбол і бейзбол, є звіринець, 3500-літний обеліск Клеопатри перед входом до „Метрополітанського Музею", привезений із Єгипту, є черепашка, де літом що дня концертує симфонічна орхестра перед пяти тисячами слухачів, які сидять на вільному повітрі, нічого не заплативши — вступ вільний; є тут дороги для тих, що не тільки не знають у Ню-Йорку, як кінь виглядає, але навіть хотять на нім їздити верхи, врешті — є щось поверх сто страшенно неестетичних памятників і монументів у честь і память усіляких людей, подій та ідей. Навіть один у честь і память якоїсь заслуженої собаки!

Серед усього цього — кількадесять миль широченних, асфальтових, автомобілевих доріг, таких самих як скрізь в Америці. Той самий невпинний рух тисяч і десятків тисяч авт, ті самі невпинні світляні сиґнали: зелене, червоне, жовте, зелене, червоне, жовте...

Від полудня, сходу і заходу Централ Парк оточений вулицями, де находяться чудові сорок — чи пятидесяти поверхові „апартаменти", мешкальні доми, з мальовничими назвами „Ессекс-Гавс", „Новарро", „Мейфлявер" („Майська квітка) і т. п. Перед кожним із них — їх десятки — портієр у лібериї помагає відчиняти дверці авт і висідати дамам і панночкам. Такий портієр це побіч полісмена єдиний у Сполучених Державах мужчина, якому не тільки традицією звички — дозволено жартувати з незнайомими дамами, іншого, багато вищого суспільного становища, як він сам, але який може гордитися тим, що ці дами із найвищих товариських кол, залюбки перші до них забалакують і дозволяють їм забавляти себе розмовою, поки не надїде їх Рольс-Ройс чи Пакард.

ГАРЛЄМ.

Від півночі Централ Парку, від 110-ої вулиці зовсім другий світ: Гарлєм, місто мурринів.

Поміж 110-тою і 140-вою вулицею з одної сторони, Восьмого — Парк — і Ленокс Евню з другої живе збитою масою триста тисяч мурринів. Усе тут їх власне: банки, крамниці, редакції часописів, церква, бюра, „ІМКА" і „ІВКА" (відомі в цілому світі товариства християнської молоді обох полів). Навіть поліцаї тут — муррини.

Темперамент чорної раси проявляється не тільки в чудовій, єдиній у свому роді „свінг" — орхестрі Дюк Елінґтона в „Катон-клюбі" („клюб бавовни") на Бродвею та в продукціях незрівняних танцюристів. Ні — там вони, у фраках, такі самі американці, як ті, для яких вони виступають — доречі, за великі гроші — з малою тільки ріжницею у колірі шкіри. Але справжній темперамент цієї раси вибухає з усією стихійністю при такій нагоді, як напр. нею були оба змагання Шмелінґа з Джо Люісом, перед кількома роками і тепер, у червні. Тоді, коли проголошено програну муррина, в Гарлємі прийшло до заворушень проти білих, які, бо ги духа винні, саме в цей час випадково ходили на вулицях чи сиділи в гарлємських ресторанах. Було декілька смертельно ранених, ще більше перекинених авт на вулицях, чимало труду і праці для полісменів, щоб заспокоїти чорні темпераменти, розскаженілі перемогою білого над їх чорним братом і божищем. Цього знову року, коли боротьба Джо Люіса із Шмелінґом тривала рівно півтора хвилини, закінчившися несподівано для усіх, зломанням хребта Шмелінґа та цілковитою перемогою Люіса — темперамент Гарлєму перейшов також усі межі. Як кажуть, „увесь" Гарлєм усю ніч пив, співав і танцював. Ледви, чи багато там було цього вечора білих у ресторанах, клюбах і дансінґах: спогад зперед кількох кількох років був занадто свіжий, а як скінчиться ця зустріч за чемпіонат світа трудно було вгадати. На всякий випадок — ліпше було не рискувати і туди не їхати.

Літературна сторінка

Смерть Купріна.

При кінці минулого місяця прийшла через чужину довкільна вістка, що в Ленінграді помер Александер Куприн у 68 р. життя. Мало хто знав що він покинув рік тому Париж, щоб вернутись до Совітів. Цей поворот не мав нічого спільного зі зміною політичної орієнтації: Куприн постарівся, недужав і щораз гірше почував себе в еміґрантському середовищі. Це був один з тих російських письменників старшого передвоєнного покоління, що всіма коренями своєї творчости був звязаний з російським ґрунтом і середовищем. Переїхавши на чужину він мусів жити здебільша спогадами, нездатний запозичати сюжети з чужого середовища — чужого йому цілим укладом життя. Його остання більша річ написана на еміґрації „Юнкер" мала автобіографічний матеріял із часів молодечих років проведених у Москві.

Перше імя здобув собі Куприн повістю „Поєдинком" у 1905 р., що розкривала життя російських офіцирів на провінції. Його численні оповідання продовжували ту літературну традицію, з якої такими великими майстрами проявили себе Толстой і Турґенев. Куприн виступивши у добі „модернізму" зовсім не піддався впливам модних течій, а залишився вірний спокійному реалізмові, що передовсім відтворює типи і середовище, дбаючи про цікавий сюжет. Куприн більше зближений вдачею до Турґенева, як до Толстого: він не йде ніколи за „моральним сенсом" виведеної історії, а за самим її процесом, як вона розгортається, начеб-то сам стежив щойно за правдивою пригодою. Він не брався теж ніколи за політичні, такі модні у свій час „революційні" теми, які спокушували його співучасника та приятеля Андреєва. Куприн не давав символів і не кидав ефектовних ідей, а змальовував сіре життя, цікаве у своїх ускладненнях. Це життя було здебільша сумне, але надихане бадьорим захопленням, бо Куприн любив біольоґічну силу життя, сам мав її багато в собі, відчував живо природу та вмів відтворити людей сильних, здорових, хоч і з суперечностями в душі.

Найбільша річ „Яма" мала у свій час великий успіх бульварного роману, приперченого „скандалістікою", зовсім таксамо як Арцибашевий „Санін". Ця річ перекладена на різні мови, мала тільки деякі справді мистецькі сторінки і не могла рівнятись з Купріновими оповіданнями. Хоч Куприн добре знав суспільні низи, чимало перейшовши, він віднаходив у собі великого поета, коли змальовував полювання на глухарів або нічну риболовлю. „Капітан Рибніков", „Гранатова бранзолетка" або „Ріка життя" це дрібні архитвори, що не проминули без уваги і в перекладах на чужі мови. Стиль Купріна надиво простий, чистий і багатий, як та природа, що надихувала його найкращими сюжетами. З ним відійшов один з нечисленних іще недавно живих російських письменників старшого покоління, що знали про що хотять писати, не кривили душею пишучи і не крутили голову читачам незясованою мряковиною настроїв.

Через „Просвіту" — до Воскресення! Ставаймо під прапор „Просвіти"! Не жалуймо для неї ні праці, ні гроша!

В. Б. Мексвел — психольоґ „вищого товариства".

Помер англійський повістяр, якого багато перекладають і читають теж на чужині. В. Б. Мексвел; він був іще у повному розквіті свого таланту і його книжки мали постійний, рівномірний успіх без сильних похвал суворої критики. Вся його багата праця розмежована війною. Мексвел брав теми з „вищого товариства" — із сальонів, любив пишноту, багатство, добрі манери у своїх героїв. Його виступ на літературну арену майже одночасний з Купріном, про якого смерть тут згадуємо, припадає на 1906 р., коли він видав „Вівієна". За ним пішли такі повісти як „Бережене полумя", „Горбок на досвітках", „Лікувальний відпочинок". Кожна з тих повістей приносила йому новий успіх серед широкої добірної англійської публики, яка любила повістярів, що розуміли її смак і змальовували її вигідне, спокійне життя — з надумою, розумом і легким відтінком меланхолії. Верхом його успіху були повісти „Вавовна" (1912) і „Діявольський сад" (1913) багаті у драматичні сцени, повні пристрасти і майстерно повязані у самій дії.

Від 1913 до 1918 р. Мексвел мовчав. Він пішов на війну. Вернувшись з неї — він застав життя змінене, — чи сам змінився і не міг уже попасти в давній „диетинґований" тон. Його книжка з 1919 р. мав заголовок сильно патетичний: „Велика перерва — людина та її досвід". Від 1920 р. він не переставав давати повість за повістю — добре передумані, зрілі, розумні твори. У них бракувало давньої легкости і зручности, до яких почали привчати публику молодші теж „сальонові" письменники, постійні постачальники лектури для читачів, що розпираються у вигідних глибоких шкіряних фотелях при супроводі вітрева, де тріщать поліна. Товариство, яке Мексвел змальовував, не було вже „модне" для тих читачів, що і в літературі йдуть за модою і критика теж не зустрічала повістей Мексвела з давніми похвалами. Щойно його смерть пригадала деяким, що Мексвела скривдили і що прийде час, коли він віднохе собі в історії літератури належне йому місце. Це був повістяр великого розуму, досвіду та великої чесности, якщо взагалі „чесність" потребує перед собою для свого зміцнення такого прикметника як „великий".

—o—

Знавець середньовічної нар. творчости

Ще один некрольоґ: помер член Французької Академії — Жозеф Бедіє. Він нормальний як на Французьку Академію — 74 роки. Викладав до останньої хвилини на своїй катедрі в Колеж де Франс, де займав від 40 років катедру франц. середновічної літератури. Чи не уявляємо собі при слові „середневічний" чогось схолястично-нудного, книжкового, що поросло цвіллю? Чужинці, що принагідно заходили на виклади Бедіє (щоб поглянути, як виглядає славний дослідник) — сиділи зачмілі від його барвистого викладу і захоплення, з яким він доказував свої теорії про мандрівки трубадурів і труверів — тих французьких „боянів", які на мандрівних шляхах творили великі епічні поеми. У своїх великих кількатомових студіях про „Епічні леґенди" (1908—1913) Бедіє доказав, що великі історичні пісні-поеми у Франції повстали з нагоди великих процесій і довкола місць — манастирів і церков — де прочани збиралися. Він відкинув теж вплив східних епопей, показавши елементи наскрізь оригінальної народньої фантазії. Бедіє видав цілу низку текстів великих середневічних фр. поем як „Трістан та Ізольда" і „Пісня Роланда" і з тридцять томів різних студій про народню творчість середньовіччя. Це був великий, оригінальний учений, першорядний письменник і промовець. Його теорії дали привід до широкої дискусії у колі вчених чужинців і підпали ревізії деякі фальшиві погляди.

—o—

Не ходіть під книгарські вистави.

Хто цікавиться новими книжками, той вернувшись із вакацій напевне не забуде за таку велику приємність, як перейтися попід вистави книгарень. На вакаціях звичайно друкарні переважені роботою: — усі великі та малі видавничі фірми приготовляють на „осінній сезон" нові книжки, як одну з несподіванок для літників, які вернувшись до міста хотять після фізичних вражінь зазнати знову духових.

У Львові нема великих видавничих фірм, хоч це місто з численними книгарнями. З чужинних новин знайдете на виставах книгарень багатий вибір. Не кажучи вже про німецькі, французькі та англійські повісти відомих письменників, польський книгарський ринок приніс неодну новину — є що читати добрий місяць безупину. Вистави наших книгарень мають іще передвакаційну пилюку на собі. На цю пилюку впали вже перші застінки нашого видавничого руху, що заступає нам покищо літературу: календарі. Не найдете там літературних творів, як це бувало давніше, коли календарі мали хоч трохи літературний характер, бо їх редактори зверталися до письменників із запитом: чи не мають чого у своїй „теці". Теперішні календарі відповідають може і краще свому призначенню — приносять більше ріжноманітний, цікавіший матеріял, але література не має із задрукованого ними паперу ніякої користи.

Наші книгарні гудуть тільки від шкільної дітвори та батьків, що купують дітям підручники. Є такий поширений погляд, що наше бідне громадянство витративши на шкільні книжки у вересні не має засобів у „шкільному сезоні" на ніякі інші. За цим поглядом ідуть імовірно видавництва, може й автори, що теж не приготовляють на вересень нічого, бо в літні місяці відпочивають.

Не ходіть під книгарські вистави — буде вам сумно

Ювилейна драма про Володимира Великого.

У 950-ліття хрещення України „Просвіта" видала ювилейну книжечку — песу, яку повинні використати наші аматорські гуртки і наші театри. „Великий Князь Володимир" драма в 4 діях Е. Ковальчука відріжняється дуже корисно від інших цього роду популярних пес доброю композицією, чистою літературною мовою і кількома сильними сценами, в яких артисти можуть проявити свій талант. Драма починається траґічним епізодом убивства Ярополка, зображує інтриґи імператорів Візантії, що хотять здобутися свого великого суперника на Сході Европи князя Володимира, далі виводить нас в Корсуні, де ромейська царівна Ганна має заподіяти смерть Володимирові і де для великого князя жертвує собою один із його вірних прибічників, врешті сцени в Києві з новими звичаями та звичаями і перемогою великого князя, що своїм розумом і шляхетною поведінкою вміє зєднати собі не тільки найкращих співробітників, але і зєднати серця ворогів.

Уся песа втримана в енерґійних тонах, не має зайвої балакучости, оперта на історичних фактах, невикривлених, добре зібраних в одну картину. Мова місцями архаїзована, щоб залишити вражіння давнини відтворених подій і відповідної поваги. Перед кожною дією маємо короткий її зміст, як теж рисунок сцени, щоб улекшити виставу. Крім цього на кінці додані рисунки всіх дієвих осіб, як вони повинні виглядати та як зодягнені, разом із характеристикою їх вдачі, — далі частини давньої української зброї, обстанови та посуду.

Головні дієві особи цієї песи зарисовані виразно — повні сили та енерґії. Обгортка й рисунки Володимира Іванюха, музика до билини і фанфар Бориса Кудрика. Як на дебют з таким тяжким сюжетом ще й історичної песи — можна його вважати зовсім удатним і можна сподіватись, що автор дасть нам у цьому напрямку ще нові вдатніші речі.

м. р.

—o—

Шекспір у парляменті.

Уже від кількох тижнів англійське громадянство зацікавлене зовсім неполітичним, а наскрізь літературним інцидентом з англійського парляменту. Премієр міністрів Чемберлен у своїй останній промові вжив фрази: „Хоч добре мати силу велитня, тиранська це звичка користуватися цією силою як велитень". Гарна метафора вдивувала всіх, бо Чемберлен промовляє звичайно сухо, діловo. Один професор університету, що має у себе збірник парляментарних промов від 1800 р., звернув увагу в дописі до „Таймса", що англійський державний муж Джордж Каннінг ужив такої самої фрази в 1826 р. На це Чемберлен відповів листом, що він промовляв із памяти і промови Каннінга не знає. Кілька днів пізніше в самому „Таймсі" відкрили, що фраза про силу та велитнів знаходиться у ІІ-ій дії Шекспірової „Мірки за мірку". Англійські політики так зжилися з Шекспіром, що цитують його несвідомо, переконані, що самі відкрили життєву правду в поетичній формі.

Сторінка без політики.

Хто найкращий друг?

„Щирий друг на вагу золота!" — так говорять усі — і це правда. Навіть найбагатші, але розумні люди, наприклад, такі великі американські промисловці, як Форд, Файрстон і інші пишуть у своїх споминах: „Я переконався, що і для людини інтересу найбільшим скарбом є правдиві приятелі. Краще втратити половину маєтку ,ба навіть увесь маєток, ніж утратити щирого друга. Бо без друга людина, як без чести: може легко втратити все, але знову здобути не зможе нічого. Зате зі щирими приятелями так, як і з честю — легко відзискати втрачене"... Та коли мова про приятелів, то запитаймо себе ,хто наче створений на приятеля... Мабуть той, хто зуміє вірно задержати повірену йому тайну. Той, кому можемо з повним довірям повірити свою тайну певний, що він радше вмре, а не зрадить нас. Важко знайти правдивого друга. Важко вгадати, хто заслуговує на наше довіря. Але не помилимося, коли скажемо, що на правдивого приятеля надається передовсім ощадна людина. Ощадний уміє цінити не тільки гріш і всяке матеріяльне добро, але й душевні та моральні скарби, свої й чужі. Він також оцінить наше довіря і таємницю та не розтратить, не розміняє їх на дрібні... Тому теж приятелюймо з такими і звірюймося тільки таким людям, про яких знаємо, що вони ощадні, ощадні раціонально, себто складають свої ощадности в рідних банках для добра свого і загального. Бо це звичайно приятелі — справді на вагу золота!

(Ю. Ш.)

60-кільометровий стовп світла хочуть кинути у простори.

Як повідомляє французька преса, французькі та чеські вчені ломлять собі тепер голову над прослідженням атмосфери на висоті 60 км. Тому теж хочуть освітлити воздушний простір велитенським рефлектором, що його саме тепер будують. Підготову вже імовірно покінчили та мабуть уже в найближчім часі вчені зможуть перевести той експеримент. Рефлектор матиме силу 30.000 свічок. Перші досліди відбудуться в Піринеях.

Чи вистава моделів жіночих ніг неморальна

Цікаву справу розглядав перед кількома днями литовський суд у Шавлях. А саме гурток тамошніх „скромних" жінок так сильно обурився на виставу, що її уладила у крамничнім вікні фірма Батя, в якій виставили для демонстрації панчіх і черевиків моделі жіночих ніг, що здемолював виставу. Крім того обурені жінки подали фірму до суду за поширювання неморальности. Суд увільнив фірму від вини й кари, зате ревні оборонниці моральности мусіли заплатити відшкодування за знищення крамничної вистави.

Духи веліли йому вбити.

В малім мадярськім селі Кіштараша, недалеко Будапешту скоїлося жахливе нещастя. 63-літній урядовець Михайло Баляча убив свою жінку. Про це ніхто довгий час нічого не знав, бо вбивник оповідав своїм сусідам і знайомим, що його жінка виїхала на довше лікування. Коли ж жінка не верталася з „лікування" дуже довго, жандармерія почала підозрівати старого Баляча й відкрила, що він убив свою жінку. Вбивник, який займався спіритизмом, пояснював, що духи веліли йому вбити жінку. Дім Баляча має дуже таємничий вигляд і обведений довкола високим муром, що його „майстер таємних наук" побудував тому, щоб духи нічим не вязалися підчас своїх прогульок із засвітів на земні сеанси.

Смертоносні промені.

Двох молодих мадярських інжинірів-електротехніків демонструвало минулого тижня в Будапешті смертоносні промені, які вони назвали ДДХ. При допомозі тих променів вода кипить за пів хвилини, ґаз можна запалити у віддалі 4 ярдів і з такої теж віддалі можна вбивати менші звірята.

Мадярські часописи повідомляють, що уряд призначив обом інжинірам фонди для видосконалення винаходу. Винахідники сподіваються, що їм удасться скріпити апарат до тієї міри, що ним можна буде вбивати людей на віддаль шістьох кільометрів.

—o—

Історія візитівки.

Мало хто знає, що візитівка появилася пер[illegible] ший раз в Европі 400 літ тому. Та китайці [illegible] вали візитових листів уже куди скоріше. [illegible] краю великих ввічливих формальностей такі в[illegible] зитівки мали дуже напушені титули. Автім [illegible] й сьогодні можемо густо-часто побачити в[illegible] зитівку китайця, на якій виписали більше, [illegible] 30 ріжних почестей.

Одначе в Европі перші візитівки появил[illegible] ся щойно у другій половині XVI ст. В архів[illegible] Венеції переховують першу европейську віз[illegible] тівку, на якій виписане прізвище: Жан [illegible] стертроф. Вона походить із 1560 р. Власн[illegible] візитівки студент виписав коло прізвища т[illegible] мудру думку: „Надія мене підтримує".

—o—

Боротьба з циганами.

З почину Югославії скрізь на Балкані орґанізують гостру й радикальну боротьбу з циганами. Селяни самі виступають проти кочовиків, які не лиш систематично обкрадають селянські господарства та крадуть худобу, але й нераз схоплюють теж дітей.

Крадіж дітей — це не леґенда. Зовсім недавно кількох циганів, які схопили 4-літнього хлопчину, селяни зловили на гарячому вчинку й побили майже на смерть. Поліція нераз знаходила зловлених дітей по циганських таборах.

В югославянських селах, на вістку про те, що наближаються цигани, відбувається справжня мобілізація. Між селянами й циганами виязуються правдиві бої.

Щоб положити цьому край, югославянська влада рішила вжити якнайгостріших засобів, щоб очистити край від кочовиків. За прикладом Югославії й інші держави переводять таку „чистку".

Завжди джентельмени.

Англійці, як відомо, завжди ввічливі і [illegible] звичайно дискретні. Ця дискретність буває [illegible] іноді причиною несподіваних неприємност[illegible] Андре Моруа оповідає таку подію:

Муж місіс Сміт вибрався на лови й об[illegible] вернутися вечором. Та прийшла північ, др[illegible] година по півночі, третя, світанок — міст[illegible] Сміта як нема, так нема.

Місіс Сміт схвилювалася й вислала ра[illegible] дванацять телеграм до дванацятьох знайо[illegible] мужа з цілої околиці.

„Чи Джон є у вас?"

За годину наспіло дванацять одна[illegible] відповідей:

„Не хвилюйтесь. Джон у нас. Щирий [illegible] віт".

—oo—

Радіова цензура.

Очевидно, що така цензура може існувати тільки у державі всіх „вольностей" СССР. Одна з німецьких аґенцій подає цікаву вістку зі „совітського раю". А саме у прикордонній смузі Совіти заборонили слухати радія, вживаючи приватних апаратів. Ця заборона торкається не лиш сильних лямпових приймачів, але і слабих детекторів.

Причиною заборони є страх, чи закордонні стації не зможуть вплинути відємно своїми протикомуністичними програмами на „вірних" большевиків.

Замість сконфіскованих приймачів, совітська влада роздає покривдженим радіослухачам гучномовець, який лучать із великим ламповим приймачем найближчої станиці ГПУ, де добирають „спеціяльні" програми. Це мабуть єдиний випадок радіової цензури у світі. Розвязка тієї цензури, хоч не конче приємна, одначе — мусимо признати — доволі оригінально розвязана.

Гриб, що важив 1 к[illegible]

У сопотських лісах знайшов [illegible] Штравс із Данціґу велитенський, пра[illegible] гриб, високий на 20 цм. із грубим корене[illegible] 23 цм. Обвід „шапки" цього гриба да[illegible] цм. Цілий гриб важив 1 кг.

—o—

Душа за сокальським кордоном

З ДОКУМЕНТІВ НАШОЇ ДОБИ.

Одно з наших популярних і дуже заслужених видавництв для українських дітей і молоді дістало цими днями такого листа з Полісся:

Jam Wam piszu w jazyku polskim heteje pyśmo.

Ja uczeń VI-ho oddziału w... prosiu Was, dorohija bratia może u Was są jakie książki stare przeczytane, płomyki czyli żornały i gazety ruskie, proszu Was kob wy mni jich wysłały, ja żywu na Polesiu jestem bardzo biedny i chodiu do Polskiej szkoły. A szczo ja dobre newmiju czytaty w swojim ojczystym języku ruskim. Prosiu Was jak wy na domnoju bidnym pomyłujtysa i jak wyszlyte jakyji stariji proczytany książki to i szlite prosiu Was elementara ruskoho. Mój ojciec ma powtora hektara zemli, nema konia ono korowa, ja jestem u otca odin maju lat 15-cie. I szcze raz Was prosiu kob Wy wysłały mni jakie książki ruskie już Wam niepotrzebne przeczytane, bo ja choczu czytaty wmity tylko ne popolsku ale i poswojomu ojczystym ruskim jazyku a nemaju ruskich swoich ojczystych knižok.

Zasyłam Wam drodzy moi bracia serdeczne pozdrowienie. Dowidzenia. Mój adres. . . . . .

Ja wyznaju religiu prawosławnu.

Оригінальний це лист по своїй формі та неменше цікавий своїм щирим і глибоким змістом. Писав його 15-літній хлопчина. Можемо його назвати підсвідомим сумлінням і голосом того Полісся, що то батько „не має коня, оно корову", але хоче жити в згоді й гармонії з вимогою серця своїм національним життям. „...Хочу вміти читати, та не тільки по польськи, але й по свому, „в ойчистім руськім язику" та (на жаль) не маю „руських" своїх „ойчистих" книжок". Кілько глибини чуття та самопочуття національної гордости й обовязку 15-літній хлопчина з глухого села багнистого Полісся, бідний, бо батько не має навіть свого власного коня, лише корову, живе може й без куска хліба, але хоче знати свою рідну мову, свою національну культуру. Ходить він лише до польської школи, бо іншої на Поліссі нема.

Але він розуміє, що повинен приєднатися до рідного народу, до його культури. В багнистому та глухому селі Полісся він довідується, що є центр нашої національної культури Львів, а в тім Львові українське видавництво для молоді та пише широ-наївного листа: „Прошу вас, „дорогія браття", може у вас є які старі перечитані книжки, „пломики" чилі журнали і „руські" газети... прошу вас, коб ви мені їх вислали". Але, що „я не вмію добре читати в своїм „ойчистім", „руськім" язику", то „змилуйтеся наді мною бідним і, як будете висилати які перечитані книжки, то вишліть також, прошу вас, „руський елементар".

Видавець, діставши такого, навіяного щирим ідеалізмом листа малого поліщука, вислав йому неменше теплу відповідь та пачку своїх найновіших видань. Але вони йому на довго не вистануть, свіжих він закупити не може, бо „бардзо бедни", а в його батька „нема коня, оно корова".

І я вас усіх, „дорогія браття", прохаю в імені малого поліщука-ідеаліста, якщо у вас є які старі, перечитані книжки, „пломикі" чилі журнали та „руські" газети, передайте їх адміністрації „Діла" для І. Ю. Зібраний матеріял [illegible] негайно до лакомого на „пломикі" та „руські" газети поліщука.

І. Ю.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Правда чи наклеп?

Прочитав я спомини з дитячого табору одної з команданток цьогорічного табору і прийшли мені на думку слова одного професора львівського університету:

— За те, що ви не маєте своєї держави, відповідає в першу чергу мати-українка.

Професор був специялістом дитячих недуг і специяльно цікавився проблемами дитячої психіки.

— Мати-українка — говорив далі професор — це найбільше вірна мати, це тигриця, що дасть радо своє життя за дитину, що боронить дитини до останнього віддиху, але... і розпускає до останніх границь.

— А полька-мати? — спитав я.

— Майже така сама, але все таки більше твереза. Найліпший доказ — самостійна Польща, хоч аж по 150 літах неволі.

Признаюся — прикро було мені почути аж такий закид на наші матері, яких ми так любимо і яких з такою пошаною згадуємо. Чи справді вони стільки завинили?!.. А може зовсім ні!?.

Почав я роздумувати над тією справою і дійшов до деяких висновків, про які — накінці.

В першу чергу взяв я під розгляд одинаків і одиначок. Чи справді можна до них прикласти відому народню приповідку, або хоч назвати їх нечемними?!

Переходив я в думці ріжні, знані мені приклади і ніодин не видержував критики.

Возьмім перший-ліпший:

Мати вибирається до міста по закупи. Субота — завтра крамниці позамикані, а треба конче щось на неділю.

— Мамо, куди ти? — питається одиначка.

— До міста, пташечко. Мушу купити щось.

— Я не хочу.

— Алеж я мушу. Ти зістанешся з татусем і з Касею. Будеш переглядати образочки, викладати камінчики...

— Я не хо-о-чу!

— Алеж, голубонько, я скоро вернуся!.

— Я не хочу і вже!

Мати стоїть безрадна, в очах блистять сльози, а погляд бігає по хаті, врешті спиняється на батькові...

— Знаєш, кохана. Може фактично не йди. Мала ще розхорується.

І мама лишається, хоч їй направду дуже треба було побігти в місто.

Чи є в тім щось злого?!.. Думаю нема. А коли і є, то чи не винен тут трохи П. Т. батько?!

Або другий випадок:

Мати піяністка, хоче по вечері заграти щось гостям на фортепіяні. Сідає на крісло, підносить віко і вже має вдарити по клявішах.

— Мамо, не грай! — лунає різкий голос одинака.

— Чому, котику солоденький?

— Бо я не хочу.

— Алеж, котунечку, гості хочуть.

— Але я ні!

Котунечок перебігає кімнату, сідає мамі на колінах і держить за руки.

— Слухай, малий — обзивається хтось із гостей. — Не будь нечемний. Злізь мамі з колін, бо маму дуже просили, щоби заграла.

— Ти дурний! — констатує одинак.

— Фе! Стидайся, до мене старого ти таке говориш!?

Одинак починає рипіти, мама починає за цитькувати, батько починає щиро денервуватися, а гість нещиро перепрошувати.

— Прошу не дивуватися! — оправдує одинака мати. — Він дуже нервовий.

Скажіть панство: чи винен тут одинак? Напевно ні! Чи винна мати?.. Як уважаєте, але мені здається, що винен тут найбільше брусоватий гість. Як можна було того котунечка солоденького так потрактувати!

Думаю, цих двох прикладів досить, щоби матерей одинаків (-чок) сяк-так очистити з закиду.

А тепер про матері більшої скількости дітей.

— Ти паскудне крісло! Чого ти мого синця вдарило! Ну ну! — і мати вибила крісло, до якого вдарився її синок.

Або:

— Ти погана, ти бецька підлого. То ти мою доньцю побила! А маєш, а маєш! — і луп-цуп по підлозі.

Чи тут є яканебудь вина матері? Чи не вина тут у першу чергу крісло і підлога?!.

І так далі і так далі — можна навести тисячі прикладів, але їх непотрібно.

Ті чотири вповні вистачать, щоби опрокинути всякі закиди, щодо способу виховання наших дітей.

Галактіон Чіпка.

Нова кооперативна станиця.

КІЛЬКА СЛІВ ПРО КООПЕРАТИВНИЙ ЛІЦЕЙ Р. С. У. К. У ЛЬВОВІ.

Мусимо так реформувати наше шкільництво, щоб воно відповідало твердим вимогам сучасного життя. Не вільно нам легковажити школи та знання, але і школа не сміє легковажити актуального життя та його змагань за краще майбутнє громадянства. Нові повоєнні умовини примусили майже всі народи зреформувати своє шкільництво. Ми не маємо засобів нормально зорганізованих народів, щоб якслід і нас перевести таку реформу, але й годі нам не добачувати тієї пекучої потреби.

Щораз більше складне господарське життя та його суспільна організація домагаються у нас більше як у інших народів багато молодих, практично вишколених людей, які дальше розбудовували б нашу суспільно-господарську організацію.

Зокрема наше кооперативне будівництво ще далеко не завершене і в свому дальшому розвитку повинно обхопити всі можливі ділянки господарства й людської праці. До цього треба буде великого запасу активних робітників, організаторів і керманичів з відповідною суспільно-господарською культурою та повних посвяти передовиків до праці для загального добробуту й культурного поступу нації.

Тому Ревізійний Союз Українських Кооператив у черзі ширшої розбудови кооперативного виховання рішив цього року оснувати Кооперативний Ліцей у Львові, який у рямках 3-річного навчання й виховання підготовить ідейно-свідомих та практично вишколених кооперативних техніків для більших кооперативних підприємств і для організаційної роботи.

Намічена програма перших двох років навчання в Кооперативному Ліцею має предмети основно-економічного вишколу, зокрема кооперативно-торговельного, а також предмети загальної освіти й культури в розмірах аналогічних, як у загально-освітніх ліцеях, так, що з них можна буде переходити до деяких вищих шкіл університетського типу. 3-ий рік навчання призначений виключно на кооперативну специялізацію й поглиблення суспільних знань.

До Ліцею приймають кандидатів, що покінчили 4-літню загально-освітню гімназію, передово тих, що покінчили 6-ту клясу гімназії старого типу й абсольвентів фахових середніх шкіл, які не переступили 20-го року життя.

Цього року початок шкільного року дещо припізнився — про речинець його на днях буде повідомлення. Вписи тревають до 15. вересня, число місць обмежене до 45 кандидатів (ок)

НАЦІОНАЛЬНА ПЕРЕМОГА НАД ЕБРОМ.

Як подає національна головна кватира, на відтинку Ебра відкинено червоних з 5-ох оборонних ліній. Нац. війська посунулися помітно вперед та захопили чимало полонених.

—o—

ЗНАЙШЛИ ТІЛО СЕКРЕТАРЯ ТРОЦЬКОГО.

Перед кількома тижнями виловлено з води коло Оляи тіло якогось мужчини. Поліційне слідство ствердило, що є це б. секретар Троцького, Рудольф Клеман, який свого часу пропав без сліду.

—o—

ОБОВЯЗКОВА ВІЙСЬКОВА СЛУЖБА ДЛЯ КУРДІВ В ІРАКУ.

Уряд Іраку впровадив обовязкову військову службу для курдійських племен, які донедавна жили напів незалежно і щойно недавно, на основі адміністраційної реформи підпали під державну владу.

НОВИНКИ.

— **Зернята диких яблунь і груш** купує по високих цінах фірма **А. ТЕРПИЛЯК** — Розсадники овочевих дерев, кущів та насінне господарство **в Залукві,** пошта Галич (Halicz). Телефон Галич № 1. ПКО ч. 500.855. — Поучення, як треба збирати зернята, щоби були придатні до вжитку — висилаємо поштою зі Залукви. Перед збиранням зернят — жадайте поучень та інформацій. 1736 —3

— **Пересторога на часі.** Як повідомляють часописи, по селах знову починає ширитися пошесть червінки. У звязку з тим є небезпека, що ця недуга може легко дістатися і до міст через ріжного роду харчі (головно молоко і т. п.), які доставляє село до міста. Тому треба бути дуже обережним, коли їмо ці харчі. Між іншим слід вистерігатися купувати набіл невідомого або підозрілого походження. Найліпше забезпечити себе і своїх дітей від можливости зарази червінки, споживаючи тільки пастеризоване молоко Маслосоюзу, що є не тільки повновартісне, але й позбавлене всіх хроботворчих бактерій.

— **На французькій провінції і над французьким морем.** Враження з подорожі розкаже д-р Марта Рудницька у клюбі „Нової Хати" й „Труду", Ринок ч. 39. Гутірка відбудеться в понеділок, 12. ц. м. год. 18. Членам і гостям раді!

— **Довголітній** досвід у будові радіоприймачів є запорукою їх першорядної якости. Тому звертайтеся та закуповуйте батерійні радіоприймачі тільки в найстаршій українській фабриці Е-комп. Львів, Сикстуська 29, тел. 203-30. 1-?

— **Стипендію на виїзд за границю** на доповняльні студії і практику розписує Господарський Стипендійний Фонд при Науковому Т-ві ім.Шевченка у Львові для кандидатів, що відповідають таким умовинам: 1. Диплъом одної з Високих Торговельних Шкіл Польщі. 2. Краєва торговельна практика. 3. Частинне знання німецької або французької мови. Подання разом з опінією студентських і громадянських установ надсилати до дня 24. 9. ц. р. на адресу: Наукове Т-во ім. Шевченка у Львові, Чарнецького 26. В поданні означити бажаний напрям спеціялізації.

— **„Стара Европа на Закарпатській Україні".** Під таким наголовком помістив статтю репрезентативний німецький журнал „Атлянтіс", 10. Яргanґ, Лендер, Фелькер, Райзен, Бібліоґрафішес Інститут Ляйпціґ, у числі 1-ому за 1938. Стаття „Альт-Европа ін дер Карпатен-Україне" займає 13 сторін і 19 прегарних фото-світлин Гуцульської Верховини м. і. теж губернаторської палати в Ужгороді. Автор статті Ернест Барґель, знимки Вернера Цаймера. Такої обширної публікації на українську тему ще в ніякому чужинному журналі не було. Не виключене, що збут, хочби мінімальний цих чужих публікацій, де є українікa, звернув би увагу чужих видавців і заохотив їх до частішого поміщування україніки. Знижена ціна одного примірника „Атлянтіс" 2.40 зол., з пересилкою в Польщі 2.65 зол., за кордон 2.90 зол. Гроші можна слати переказом або чеком ПКО 506.778 на конто Пром-банку, Львів, Ґродзіцьких 1, з допискою „за Атлянтіс".

— **Архиерейська Служба Божа** і посвячення прапору Братства М. Божої з нагоди 950-ліття Хрещення Руси-України відбудеться в церкві св. Петра і Павла при вул. Личаківській. Початок Служби Божої, що її відправить Преосв. Никита, в год. 10-ій рано.

— **Самогубство купця і танечниці у Львові.** У „Кресовому" готелю при вул. Жовківській наложили на себе руку станиславівський купець, 29-літній Маркус Зандерер і ревієва артистка з каварні „Адрія" в Заліщиках Ванда Дидухова. Познайомилися перед кількома місяцями в Заліщиках і запалали таким коханням одно до одного, що не могли одно без одного жити. А тому, що він був жонатий і вона замужня, вирішили разом вмерти. В „Кресовому" готелю напалили в печі і зачадилися. Коли закликана власничкою готелю поліція добулася до кімнати, обоє вже не жили і тіла почали розкладатися. Лишили письмо, в якому обоє розпорядилися своєю ґардеробою і Зандер попрощався зі своєю матірю та жінкою.

— **Перед новою розправою інж. Добошинського.** Апеляційний суд у Львові відкинув внесок інж. Добошинського у справі вилучення цілого львівського апеляційного суду від ведення його розправи. Нова розправа проти інж. Добошинського відбудеться у Львові 19. вересня ц. р.

— **Самогубство перед вінчанням.** Велике враження викликало самогубство наречених: 40-літнього Кальмана Гензера і Целі Айзикович на передодні їх вінчання. Обоє отруїлися в домі батьків нароченого. Причиною самогубства була невилічима недуга.

— **За побиття вязнів увільнений від вини і кари.** Апеляційний суд у Львові розглядав справу вязничного сторожа Ст. Будника зі Скалату за побиття трьох вязнів. Окружний суд у Тернополі засудив Будника на 6 місяців арешту. Апелційний суд станув на становищі, що побиття вязнів не є зловживанням влади і підсудного увільнив.

— **Влом до костела.** До костела у Бніні в Познанщині, де перед дорогоцінним образом Божої Матери є дорогоцінні предмети намагалися вломити злодії. Їх сполошив сторож і зловив одного злодія. Другий утік відстрілюючися з двох револьверів. Притриманий злодій заявив, що називається Новак, за яким шукає німецька поліція за влом до ювилерів. догадуються, що оба злодії обікрали кілька днів тому костел у Тульцах.

— **Протилетунсько-пожежна оборона.** В неділю 11. ц. м., в останнім дні тижня протипожежної оборони міська пожежна сторожа задемонструє в Ринку в год. 12.30 вполудне публичний показ протипожежної оборони. Програма прилюдного показу обіймає всі чинноби, що їх виконує пожежна сторожа підчас миру, та які мусить виконати підчас війни, зокрема на випадок налетів ворожих літаків на місто. Публика побачить летунський алярм, акцію між алярмом і налетом ворожих літаків, налет літаків та безпосередню акцію пожежної сторожі. Крім того буде відзаразнювати заґазований терен, показуватиме ділання запальних бомб, буде гасити пожежу і рятувати людей при допомозі полотняних драбин.

— **Хто виграв на льотерії.** В нинішнім тягненні Держ. Кл. Льотерії впали м. ін. такі виграші: 25.000 зол. на ч. 9195; 15.000 зол. на ч. 77957, 138191; 10.000 зол на ч. 20190 20707, 5.000 зол. на ч. 42362, 50537, 97613 135508, 147677, 150767, 2.000 зол. на ч. 9311 13127 34476 43480 45191 56690 66234 74235 74633 80362 86553 101569 130151 139329 142676 146270 150365, 1.000 зол. на ч. 5529 14946 7527 17794 21741 21429 23498 24980 28052 28251 36954 41126 47094 51213 52141 53197 70739 79549 92045 93525 98470 100924 105134 109274 109818 126402 128883 136299 146006 146065 147886 148652.

— **За програний процес стріли до судді.** В будинку окружного суду в Новгородку інвалід Гречеха підійшов до окружного судді Ляґе і двічі стрілив до нього, але не поцілив його. Гречеху арештувала поліція. Виявилося, що Гречеха процесувався за свою посілість в ...ському повіті, але процес програв і тому рішив пімститися на судді.

— **Львівська хроніка.** З помешкання Й. Поповчера при вул. Газовій ч. 6 злодій вкрав футро, ґардеробу, столове накриття і біжутерію вартости 5.000 зол. — З книгарні Мазукато при вул. Чарнецького ч. 12 злодій вкрав машину до писання вартости 400 зол. — На розі вул. Міцкевича і Браерівської 16-літній Л. Козак зі Сихівки наїхав однокінним поштовим амбулянсом на Марію Якимів, яка важко потовклася. Її відвезли до шпиталю у непритомному стані. —

— **Краєва хроніка.** В селі Опака пов. Дрогобич згоріли будинки Теодозії Шків, вартости 2.000 зол. Причина пожежі — необережність з вогнем. — 32-літня Гелена Конь у приступі божевілля підпалила річи у своєму помешканні і сама кинулася до керниці. Вогонь загасили, а божевільну витягнули з керниці.

— **Катастрофа літака в Катовицях.** На летовищі в Катовицях дійшло в пятницю 9. ц. м. пополудні до катастрофи літака, що підчас старту зачіпив колесами об фіру сіна, що переїздила попри лєтовище. Ушкоджений літак упав на землю. Важко раненого летуна Пе... відвезли до шпиталю.

— **Буревій над Францією.** Над полудневою Францією лютував 24 години сильний буревій зі зливним дощем і заподіяв великі шкоди в містах та селах. Вода понищила дороги і земні плоди. В Кесарґе затонула 20-літня дівчина. Вулиці Монпеліє опинилися під водою. В ... окрузі град спричинив велике знищення на полях. Шкоди дуже великі.

— **Напади вовків на Виленщині.** В селах над р. Вілією вовки нападають масово на домашні звірята і наражують селян на великі втрати. Вовки виходять з державних лісів з правого боку ріки і нападають в білий день на коні, корови, свині та вівці. Тому селяни мусять добре берегти худоби й овець на пасовиськах. До села Рибчия прибігли вовки в білий день і кинулися на домашні звірята. ... пасовиську під Вілійкою вовки пожерли ... ні, а два зранили. Цього літа вовки покалічили 27 коней, свиней та овець. Виленське староство рішило зорганізувати облаву на ...

— **Перед сензаційним процесом у Філядельфії.** На лаві підсудних у Філядельфії ... посадник Філядельфії Вільсон, 4-ох ... поліцаїв, шеф ватаги шантажистів і 142 ... особи. Слідство проти підсудних тягнулося ... лий рік. Акт обвинувачення закидає Вільсонові що дивився крізь пальці на спелюнки ... ломання закону, обманства, в чому помагали йому вищі урядовці поліції та інші ... Недалекий процес проти Вільсона ... велике зацікавлення у Злучених Державах.

— **З 800 лікарів доїхало ледви 34.** Москов... ська „Правда" гостро критикує ... здоровля за нечуваний бюрократизм ... жаючи на недавно переведену „чистку" і ...

Обіжник про „чистоту" самоуправних виборів.

Прем. Складковський видав 9. ц. м. обіжник до воєводів, старостів, представників повітових видіалів, міських і громадських управ у справі недалеких самоуправних виборів. Премієр пригадує, що уряд та обі законодатні палати приймаючи самоуправні виборчі закони мали на меті запевнити громадянам такі умовини, щоб вони могли зовсім свобідно рішати про добір кандидатів та голосувати на тих, кого обдаровують своїм довірям. Тому виборці повинні бути вільні і від вмішування влади, і від пресії непокликаних чинників. Обовязком адміністраційної влади — дбати про правильний хід виборів, інтервеніювати повинна лише у випадку, коли виборчі органи, чи інші особи безосновно нарушають права виборців.

Другою основною точкою запевнити чистоту виборів. На сторожі виборів стоїть карний кодекс, що загрожує карами до 5 років (ст. 118 — 124 к. к.). Виборчі протести слід вносити лиш у випадку, коли будуть неправильности у переведенні виборів. Обіжник кінчиться покликом до старостів, щоб перевели своєчасно конференції з головами виборчих комісій та управителями громад, щоб подбали про докладний спис виборців, проголосили в законному речинці листи кандидатів та дбали підчас виборів про чистоту виборчого акту.

Алькоголь і тютюн спиняють умовий розвиток людини.

...ісаріяті його діяльність зводиться до „видавання нових папірців". На доказ наводить такий факт: На Сов. Україну вислано 800 лікарів, з яких на місце призначення приїхало ледви... 34. Подібні випадки трапляються в інших округах.

— Лісовий робітник — кандидат на оперового співака. До Варшави прийшов пішки з Латочного 24-літній лісовий робітник, Евген Яців, щоби взяти участь у співацькому конкурсі, який зорганізувала варшавська опера. Яців вийшов з дому без сотика, харчувався по дорозі тим, що добрі люди дали і спав під голим небом. У Варшаві блукав у голоді 3 дні заки допитався до опери. Проба його голосу випала знаменито: він зовсім легко бере горішне „С". Директори Фальковський і Должицький ствердили, що по двох роках науки Яців може своїм гарним ліричним тенором очаровувати публику зі сцени. Варшавська опера запевнила йому на кілька місяців вічліг та утримання, може знайдеться хтось, що схоче заопікуватися цим співаком з Божої ласки.

— Найкраща жінка Европи. На конкурсі краси в Копенгагені вибрали „міс Европу". Вибір впав на представницю Фінляндії.

— Цікаві розкопки коло Букарешту. Розшуки археольогів в околиці Букарешту довели до цікавих викопалин. Між іншим відкопано кілька гробів старих герман: ґотів, траків і даків з останками зброї, одіння та одностроїв.

— Залізнича катастрофа з прочанами. В департаменті Морбічан у Франції вискочив з рейок популярний поїзд з прочанами недалеко м. Ван. Два вагони розбилися, три особи згинуло, а 20 було ранених. У шпиталю померло вже двох ранених.

— Тиждень газової маски в Німеччині. Німецька поліція взиває кожного німця до служби у протигазовій обороні. По лікарських оглядинах покликані дістають наказ перейти вишкіл на курсі протигазової оборони. Такі курси відбуваються тепер масово в цілій Німеччині. Міністерство летунства визначило „тиждень ґазової маски" між 18. і 25. ц. м., щоб переконати найширші верстви громадянства про необхідність купувати газові маски.

— Велика знижка цін бензини для туристів. В Італії влада видала новий тип бонів на бензину для туристів, що приїзджають на час від 3-ох до 90-ох днів. Згадані бони видає туристичне бюро „Еніт" з уповажненням купити 20 літрів бензини денно по ціні 1.28 лірів за літру бензини.

— Дискусія на релігійні теми закінчилася стрілами. В міському парку в Чернівцях 21-літній Володимир Давіман стрінув знайомого, з яким почав дискусію на релігійні теми. Підчас палкої дискусії знайомий вранив важко Давімана вистрілом з револьвера і втік. Давімана перевезли до шпиталю, де він піддався операції. Зі зізнань раненого виходить, що підчас дискусії навчасник допустився богохульства, а на гостру реплику Давімана відповів стрілами.

— Чотироповерховий гараж для самоходів збудували в Москві. В новому ґаражі може приміститися 600 самоходів, що виїзджають на поверх на рухомих поясах. У ґаражі є теж варстат до направи самоходів.

— Нові випадки пошести дитячого параліжу. У столиці Латвії Ризі занотували нові випадки пошести дитячого параліжу. З цього приводу відбулися засідання визначних лікарів у Ризі під проводом директора департаменту здоровля, на якому вибрано спеціяльну комісію, що буде давати ради і вказівки, як слід лікуватись і берегтись перед цією страшною недугою. З Данії пересилають більшу кількість щіплянки проти цієї недуги.

Дописи.

КОПИЧИНЦІ

Величаве Ювилейне Свято 950-ліття Хрещення України. Свято в нагоди 950-ліття Хрещення України, що відбулося в Копичинцях для цілого деканату дня 4. вересня цр. почалося вже дня 31. серпня цр. вечором. Цього дня почалися в парохіяльній церкві 3-денні реколекції під проводом Редемпториста о. Величковського. Реколекції стягали з кожним днем щораз більше число вірних на науки так, що напрікінці брали в них участь люди навіть зі сусідних сіл. — Дуже гарно відбулося закінчення реколекцій. В суботу вечором в год. 9-ій по виголошенні останньої науки в церкві рушив величавий похід через місто до церкви на Куті. Напереді понад 2-тисячного походу ішла процесія з хоругвами та священиками з доокологичних сіл під проводом о. декана Малиновського, а за ними упорядковані у чвірки громадяни. Всі учасники походу світили цілу дорогу свічки, які закупили під церквою (дохід з тих свічок був призначений на будову захоронки в Копичинцях). Напереді походу ішла також орхестра „Бояна" і грала церковні пісні. Похід робив величаве враження. Серед темряви ночі блимали в руках громадян свічечки немов огні надії в кращу долю народу, що їх напередині умів викресати в серцях вірних о. Величковський. Гарне враження робило також те, що всі ішли упорядковані в чвірки, наперед діти, жінки а похід замикали мущини з інтелігенцією включно. По відправленні суплікації коло церкви на Куті похід розійшовся. Підчас реколекцій та на останній науці о. Величковський кенав всім молитися за гарну погоду на неділю 4. вересня цр., щоби головне ювилейне свято випало величаво. І хоч цілих 3 дні було на дворі понуро, а в суботу вечором зачав накрапувати дощ, то в неділю небо прекрасно випогодилося і погода була аж до вечера. Ювилейне торжество в неділю 4. вересня почалося походом процесій з церкви на Куті до парохіяльної церкви на Горі. Ішли процесії зі сіл з вишиваними хоругвами, опісля священики, а за ними орхестра Бояна і знову упорядковані в чвірки тисячі громадянок та громадян. Коло церкви на Горі, перед гарно вбраним престолом, відправили священики Соборну Службу Божу, опісля посвятили ювилейний хрест, який закопано при вході до церкви. о. Величковський виголосив під хрестом останню ювилейну науку, що зробила велике враження. Особливо зворушливий був момент присяги, коли багатотисячна маса народу повторяла присягу зі св. Хрещення, що вирікається дявола і обіцяє служити Христові, і крім цього любити свою Церкву, свій обряд та свій народ. Потім увесь народ перейшов на подвіря приходства, де вже все було підготоване до ювилейної академії. Академію відкрив о. декан Малиновський, який в гарних словах представив часи принаття християнства в Україні і змалював значіння тієї хвилини для українського народу. Дальше слідували вовельні частини. Злучені хори разом з орхестрою „Бояна" під проводом організатора Філії Т-ва „Просвіти" п. Вербовецького відспівали католицький гимн, — хор читальні „Просвіти" в Копичинцях на Бавовіщині відспівав: „Честь тобі Україно Мати" і „Через поле", — п. Сафіянівна віддеклямувала „950 літ під Христовим прапором", хор з Чабарівки відспівав: „Ой зійшла зоря" і „Дванадцять розбійників", о. Величковський виголосив гарний і цікавий реферат, хор з Яблонова відспівав „Пісню до св. Володимира", а на закінчення злучені хори відспівали „Боже великий, єдиний". Бурю оплесків зібрала молоденька дівчинка - селянка, Гандя Балабух з Яблонова, що віддеклямувала вірш Р. Дурбака „950 літ під прапором Христовим". Національним гимном, який співала кількатисячна маса народу, закінчилося це велике свято копичинецької землі. Свято залишило незатерте враження на всіх учасниках і підкріпило їх на дусі до дальшого життя та влило надію на краще майбутнє.

Свято 950-ліття Хрещення України в Яблонові. В неділю 14. серпня святкував 950-ліття Хрещення Руси-України Яблонів коло Копичинців. О. парох заздалегідь підготовив народ відповідними науками в церкві до гідного відсвяткування ювилею. Після відправи в церкві та водосвяття відбулася святочна академія в читальняній салі. Програма мала 28 точок. Численно зібрані слухачі булиб ще і більше слухали гарних деклямацій, що їх виголошували перемінно малі школярики та дівчатка-школярки, як і чудових пісень гарно вишколеного хору. Між іншими піснями дуже гарно відспівано пісню до св. Ольги і пісню до св. Володимира. З деклямацій треба відмітити виголошення вірша о. Волод. Величковського „Хрещення Руси-України", Стефаном Шастковим — абсольвентом школи мистецького слюсарства — і вірша Р. Дурбака, що його дуже гарно, а чуттям та з захопленням деклямувала Гадя Балабух. Католицьким гимном: „О спомагай нас" та національним гимном „Ще не вмерла Україна" закінчилося свято. В неділю 21. серпня повторено академію при гарній погоді та великому числі слухачів. Враження велике, — народ захоплений— настрій високо-релігійний і гаряче - патріотичний.

ЧОРТКІВЩИНА

Джурин — Просвіті. В неділю 31. 7. заходом філії з Чорткова і читальні „Просвіти" в Джурині відбулося в тому селі районове ювилейне свято „Просвіти", яке почалося панахидою за померших членів місцевої читальні. В міжчасі з сусідніх сіл прибули хори і дута орхестра з Білої, яка на переміну з місцевою пригравала підчас свята. Слід зазначити, що Біла гідно звеличала своїм зорганізованим походом у національних строях і з орхестрою на чолі те свято, в чому заслуга тамошнього диригента п. Бодіховського. Інші села, як Ридодуби, Калинівщина, Білобожниця, Полівці й Нагірянка, прибули також численно. По панахиді всі присутні перейшли на площу радника Воркуна, де відбулася програма свята. Голос трубки поставив всіх на „позір". При звуках пісні „Ой у лузі" піднесено вгору жовто-блакитний прапор. За хвилину появився на сцені збірний хор під дир. п. О. Наклонича, організатора філії, що відспіванням просвітянського гимну започаткував свято. Святочну промову, навіяну глибокими думками, виголосив з великим хистом, згаданий організатор. По промові слідували привіти з поблизьких сіл від ріжних установ. З Чорткова від кооперації промовляв інж. Трачук. По привітах дальшу програму виповнили виступи хорів і деклямації. Найбільше признання здобув собі місцевий хор „Трембіта" під дир. студ. Кирила Цепенди. Хор цей виказав повне розуміння пісні і потрапив зрозуміти свого диригента, який старався гідно виввязатися зі свого завдання. Другий з черги — це хор з Білої. Інші хори — Ридодуби, Калинівщина, Білобожниця, Полівці, Нагірянка — виконали свої точки в загальному поправно. Бурю оплесків дістав заслужено п. О. Наклонич за мистецьке виконання нашого національного танку „Гонта". Національними піснями закінчено це, таке вняще в історії Джурина свято, з якого всі учасники в числі до 2.000 розходилися підбадьорені на дусі домів з надією на краще завтра.

РАВЩИНА.

„Сокіл" у Вербиці — найкраще гніздо Равщини. Тов-у „Сокіл" у селі Вербиця зовсім слушно належиться назва найкращого сокільського гнізда в равській окрузі. Цю почесну назву вповні виправдав „День Сокола", що відбувся заходом місцевого гнізда дня 4. ц. м. у Вербиці. На просторім майдані серед села ставуло в 14.30 год. до звіту 193 руховичок і руховиків, у тому 95 з Вербиці, 50 з гнізда Махнів і 48 з гнізда Річки. Всі вправляючі виступили на площу в руханкових одностроях і цим не тільки піднесли свій зверхній естетичний вигляд, але тим засвідчили про порядок і дисципліну в організації. Звіт від начальника гнізда відібрав відпоручник Старшини „Сокола-Батька" побр. Михайло Тріль, який передав соколам привіт від Сокільської Централі у Львові. По відспіванні сокільського гимну підтягнули вгору національний прапор і почалася дефіляда перед Старшиною. В дальшій програмі мали ми змогу подивляти здвигові вправи вільноруч побратимів, посестер та учасників на дружку. По них будувало 21 побратимів вежу на всі чотири сторони світа. Опісля учасники запродукували трійкові вежі та дружинові вправи так, що по двох руховиків держало палицю, а третій вправляв. Силу та зручність і вже досить добру заавансованість виявили побратими з Вербиці у чергових вправах на коні та поручні. На закінчення відбулися легкоатлетичні змагання у скоках, метах і бігах. Вони доказували, що і цей напрямок тіловиховання проторив собі шлях у наше галицьке село. Дуже цікаві були ще відбиванкові змагання, в яких вербичани високо перемогли дружину з недалеких Піддубець. Вечером відбулася весела, культурно ведена забава у Народньому Домі. Повне признання належиться Старшині гнізда, а в першу чергу голові побр. Миколі Пушкареві та начальникові побр. М. Ярмолі, які не жалували труду для солідного підготування цього успіш

лого прилюдного показу. Виконання вправ стояло на високому рівні. Слід згадати, що до таких гарних вислідів дійшло гніздо своїми власними селянськими силами, не ждучи на поміч зовні. Сокільськими справами цікавляться у Вербиці не лише молодь, але й батьки, які співпрацюють з молоддю та дають їй свою підтримку. Не хотілося вірити, що сільське гніздо могло зробити такий помітний поступ у тілосихованні, коли одночасно можна стрінути деякі гнізда по містечках, що мають кращі умовини розвитку і стоять ближче до спортового руху, якось не можуть наладнати живішої діяльности. Наш міщанський елемент забуває про те, що на нього глядить село і жде від нього вже не так допомоги, як радше зразку до наслідування. МІТ

З театру.

ВЕЛИКИЙ ТЕАТР: „ВОВКИ ВНОЧІ",

комедія на 3 дії Т. Рітнера.

Ця песа — колись із репертуару віденського бурґтеатру — названа тільки зі злобного жарту комедією. Вона вся основана на таємничому вбивстві, що робить нещасливими кілька осіб. Здогадного вбивника обвинувачує прокуратор — людина непохитної волі та на перший погляд: беззастережно чесна, що напередодні присуду зустрічається віч-на-віч із своєю давньою знайомою, тепер головним свідком у процесі, де йде про вбивство її чоловіка. Дивним дивом напередодні присуду жінка прокуратора дістає лист від обвинуваченого, який признається до злочину, що вбив чоловіка своєї приятельки. Цей лист, як і все відношення вбивника до жінки прокуратора, якої він не знає і надмірне хвилювання жінки прокуратора, що стоїть осторонь цілого вбивства залишається для глядача ввесь час великою таємницею, тим нерозясненим моментом, що вплітається у драму, наче „деус екс махіна". Ця песа не має прозорости інших пес Рітнера і деякі погідніші сцени навіяні почуттям комізму не залишають у нас досить погідного настрою. Її символічний заголовок, що натякає на неспокійну совість найспокійніших людей, пригадує нам песи Ібсена, а постать Морвіча так і оповита ібсенівською проблематикою.

У цій песі виступили у Львові вперше нові артисти, з яких деякі знані нам уже із давніших років — як Р. Геровський (дуже добрий прокуратор) і Дачинський (режисер і цікавий артист), і дві нові симпатичні артистки Недзвецька та Орановська. Публики було багато. м. р.

З кіна.

КІНО „КАСІНО": „РОЗАЛІЯ"

Американська фільма композиції Дайка, автора кількох „монументальних" фільм, що залюбки оперує великою масою. Тут ця маса потрібна для велитенських балетів. Це одна з тих пустих фантазій на межі оперетки, де може показати свій голос тенор Едді Нельзон — відомий нам з „Роз-Марі", партнер Жанетти Мекдональд і свої танки (і ноги) Еліанора Павел. Хто така Розалія? Велика княжна з якоїсь мініятурної держави в Европі, в ролі Монако чи Люксембурга. Вона виїхала до американської вищої школи, де зберігає своє інкогніто і підчас одної забави закохується в кадеті маринарки. Кадети маринарки, що виховуються у славній школі Вест Поінт, це все кандидати на героїв, тимто не диво, що один із них, щоб дотримати слова незнайомій европейській дівчині вибирається літаком понад Атлянтик майже наосліп. Сентиментальна до нудоти історія з молодою княжною, що закохалася у здоровім (і на вигляд дурнім як чобіт) американці — перетикана гумористичними сценами з її придуркуватим татом-королем, що вправляється у черевомовстві і трохи веселім другим кадетом маринарки. Фільма має прегарні балетові сцени.

Спорт.

ПРОГРАМА НЕДІЛЬНИХ ЗМАГАНЬ.

Площа Сокола-Батька: год. 9 рано й 3 попол. легкоатлетичні змагання в рямках IV Краєвих Сокільських Спортових Ігрищ.

Саля театру „Колісей" (вул. Совяшна) товариські боксерські змагання в год. 11. передпол. **Україна — Рекорд.**

Площа Чорних: год. 3.30 попол., змагання за мистецтво Окружної Ліги **Україна—Польонія (Перемишль).**

Грище Лєхії год. 9. рано мистецтва Ц-кляси **Степ — Лявда.**

ПЕРЕМИШЛЬ, грище Польонії: год. 3.30 змагання за мистецтво Окружної Ліги **Сян — Ресовія.**

САМБІР. Мистецтво А-кляси **Дністер — Стшелєц** (Борислав).

СТАНИСЛАВІВ. Мистецтва Б-кл. Пролом — Станиславовія.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Театри.

Великий Театр:
Субота 10. 9. год. 8. веч. „Вовки в ночі"
Неділя 11. 9. год. 8. „Вовки в ночі"
Понеділок, 12. 9. год. 8. „Вовки в ночі".

Театр Ріжнородностей:
Від понеділка 11. 7. вечнинний.

Театр ім. Котляревського.

КОЛОМИЯ:
11. 9. Зоря над Почаєвом.
12. 9. Найвірніший чоловік.
13. 9. Пригода в Черчі.

Український Народній Театр ім. М. Садовського.

РОЖНІТІВ:
11. 9. Мазепа.
12. 9. Невольник.
13. 9. Гетьман Полуботок.

БРОШНІВ:
14. 9. Пісня Бескиду.
15. 9. Гетьман Полуботок.
16. 9. Мазепа.

Український театр Йосифа Стадника (сеніора).

ОЗЕРЯНИ коло Чорткова:
10. 9. Люди на кризі.
11. 9. Грань.
Потім театр іде до Борщева і Скали.

КІНА.

АДРІЯ: „Дорога до слави"; „Півві́ч плаче".
АПОЛЬО: „Індія говорить".
АТЛЯНТИК: „Кохання в джунглі" з Доротою Лямур.
БАЛТИК: „Коли цвите бузок".
ВАНДА: „Я збрехала", „Гільтайська трійка".
ҐРАЖИНА: „Верес" на осн. Родзевичівни.
ЕВРОПА: „Я помилився" з Шарлем Боає.
КАСІНО: „Розалія".
КОПЕРНИК: „Друга молодість".
МАРУСЕНЬКА: „Інститутка" (Д. Дарбів).
МЕТРО: „Знахар".
МІРАЖ: „Пепе ле Моко, вязень із Альжиру".
МУЗА: „Кадети маринарки".
ПАЛЯС: „Шікаго".
ПАКС: „Косцюшко під Рацлавицями"
РАЙ: „Дипльоматична жінка".
РІЯЛЬТО: „Маскерада".
РОКСІ: „Обожаю" з Мартою Еґерт.
СВІТ: „Остання ніч засудженця", „Пробудився і жий".
СТИЛЕВЕ: „Проступник" і ревія.
ТОН: „Серпе і шпада", „Липері пустині".
УТІХА: Місто в вогні" та ревія.
ХИМЕРА: „Марнотратна дочка".

ФОТОПЛЯСТІКОН:
(вл. Марійська)
„Палестина".

ФОТОПЛЯСТІКОН „СВЯТОВІД":
(вул. Коперника ч. 11 дім ф-и Каім і Син)
„Паризька вистава".

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Неділя, 11. вересня 1938.

7.20 Концерт орх., 8.00 Ран. денник, 8.15 Для села: Газетка, В пасіці восени, Пісні у вик. нар. музики, 8.35 Львів здоровить, 8.40 Мале колісцятко у великім годиннику, **8.55 Як переводять оцінку ґрунтів при комасації, в українській мові виг. інж. І. Лапчук** 9.05—9.15 Росіні: Увертура з оп. „Сорока злодійка" з пл.; після богослуження коло год. 10.30 Музика з пл., 11.00 Китиця для всіх, орх., 11.45 Фільм. огляд, 12.03 Муз. поранок у вик. симф. орх., 13.00 У соті роковини народин Асника, 13.30 По вакаціях, музика сальон. орх., тенор, віол., 15.00 Для села: Огляд ринків рільних продуктів, Сільське самоврядування у боротьбі з пожежами, Дивіть, дивіть, 17.40 Звукотижневик, 18.10 Підвечірок при мікрофоні: орх., сопран, скр., гумор, ксильофон, 19.00 Хвилина бюра студій, 20.00 Програма на завтра, 20.05 Львівська Варта: популярна слoвно-муз. авд. 20.35 21.35 Спорт. вістки, 20.40 Політ. огляд, 20.50 Веч. денник, 21.00 Та йой, вес. авд., 22.00 „Ріголето" оп. Вердія, репортаж, 23.00 Ост. вістки, 23.05—23.55 Два славні скрипалі у репертуарі новоч. музики, пл., надає Варшава II.

Понеділок, 12. вересня 1938.

6.45 Руханка, 7.00 Ран. денник, 7.15 Орх. концерт, 8.00 Для шкіл, 8.10 Зачинаємо тиждень, погідна авдиція, 11.00 Оповідання для молоді, 11.15 Фр. музика з пл., 12.03 Полуднева авд., 14.00 Пісні у вик. Марії Левицької (сопран) у супр. форт., 14.15 Оперові фрагменти з пл., 14.40 Півсольові, 15.00 Біржа, 15.05 Господарські та сусп. вістки, 15.1 Програма на завтра, 15.15 Посмертне багатство Тутанкамона, гутірка для старших дітей, 15.30 „Розсолянки" С. Зіморовича, з муз. іл., 15.45 Господарські вістки, 16.00 Розр. концерт джез. орх., дует рефренистів, легкі пісеньки, дует гавайських гітар 16.45 „Констанца, Пірене, Стамбул" фейл., 17.00 Біжучі вістки з міста та провінції, 17.10 Хор, форт., у перерві репортаж із Сх. Торгів, 17.55 Гальо, позір, 18.00 Спортова гутірка, 18.10 Пісні, 19.00 Із давньої музики, пл., 19.20, 20.55 актуальна гутірка, 19.30 Із минулого, розр. концерт, муж. хор, сальон. орх., 20.45 Веч. денник, 21.00 Техн. скринька, 21.10 Давів хор, 21.50, 22.00 Спорт, 22.05 Розгляд вакаційних листів, 23.00 Ост. вістки.

Вівторок, 13. вересня 1938.

6.45 Руханка, 7.00 Ранішній денник, 7.15 Орхестра, 8.00 Для шкіл, 8.10 Плити, анекдоти, комунікати, 11.00 Для шкіл: Розбишака наших вод — щука, 11.15 Балетова музика з пл., 12.03 Полуднева авдиція, 14.00 Легка музика з пл., 14.15 Концерт бажань, 15.0 Біржа, 15.05 Господарські та сусп. вістки, 15.10 Програма на завтра, 15.35 Фін.-госп. актуалії, 15.45 Господарські вістки, 14.00 Розр. концерт у вик. орх., 16.4 Конкурсова радіова гутірка, 16.45 Від Татр до стратосфери, 17.02 Біжучі вістки з міста та провінції, 17.10 Розр. концерт, пісеньки, 17.55 Гальо, позір! 18.00 Життя муравлища, 18.10 Форт. рециталь. 18.45 „В день іменин мадам Плахціна" фрагм. із „Кольокації" Я. Кожельовського, 19.00 Оп. дует, сопран, баритон, 19.20, 20.55 Актуальна гутірка, 19.30 „Люба родинонька" розр. концерт орх., солістів, у перерві „Китайський вазон" авдиція, 20.45 Веч. денник, 21.00 Три звами ... ту, 21.10 У 150-ліття відслонення пам'ятника Собіського у Варшаві, ... кантата у вик. камер. орх., хор, ... 22.05 Спорт, 22.10 Музика з пл., ... Ост. вістки.

Середа, 14. вересня 1938.

6.45 Руханка, 7.00 Ранішній денник, 7.15 Орхестра, 8.00 Для шкіл, 8.10 ... сніданок при музиці з пл., 11.00 ... для шкіл: „Червоні яблочка", 11.25 ... церт: Клярнетовий квінтет д-дур, ... Полуднева авдиція, 14.00 Інформаційна газетка в українській мові, 14.10 ... нюшко з пл., 15.00 Біржа, 15.05 Господарські та сусп. вістки, 15.10 Програма на завтра, 15.15 Трохи пісні, трохи ... „Соловейко в курнику" вес. ... вибрані дітьми, 15.45 Господарські вістки, 16.00 Вальси, інтермеццо, ... у вик. сальон. музики, 16.45 ... човна у війні та на морі, 17.10 ... давніх мистців, камер. концерт, ... Феліція Боберська, виконання ... тріотка, 17.55, 21.45 Спорт. вістки, ... Город у Ляпуті, 18.10 ... 18.45 Фрагм. із поп. Я. Кожельовського „Кольокація", 19.00 Пісні у супр. ... 19.20 20.55 Актуальна гутірка, ... тая ніч у Неаполі", розр. концерт ... сальон. орх. та солістів, у перерві ... за чверть години, 20.45 Веч. денник, 21.00 Як повинно виглядати торговельне ... волокно льону та конопель, 21.10 ... нівський концерт, 22.00 Трансмісія ... на: Симф. концерт, 22.55 Огляд ... 23.00 Ост. вістки.

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Неділя, 11. вересня 1938

БЕРЛІН 18.00 19.00 22.30 Розр. ... 20.00 21.00 Концерт: орх., хор, сол. ... ТИСЛАВА 19.35 20.00 21.00 „Продана ...

ресма" оп. Сметани, БУДАПЕШТ 15.45 Військ. орх., 18.00 Спів, 19.00 Циг. музика, 22.10 Орх., ВІДЕНЬ 9.20 Орх. концерт 19.00 Вес. нар. мельодії й опов., 19.00 Класична камер. музика, 20.10 21.00 Розр. концерт із участю сол., 22.30 Орх., сольо... КОШИЦІ 18.00 Реферат, концерт балалайкової орх., МІЛЯНО 17.15 18.00 Розр. музика, 20.35 Легка музика, 21.00 22.00 Комедія, оп. танк. музика, ПРАГА 18.30 Популярний концерт, 17.45 Хор, 18.00 Легка музика, 18.30 Орх., 19.20 20.00 21.35 Орх., хор, РАДІО ПАРІ 18.00 Кабарет, 19.00 Оповіда, 19.32 Легка музика, 20.15 Пісні, 20.30 21.00 22.00 Концерт арт. і комп. б. комбатантів, РИМ 17.15 18.30 Орх. концерт, 20.35 Розр. музика 21.00 22.00 23.00 „Нерон" оп. Ар. Бойто, Софія 19.00 Популярна музика. 20.00 Спів.

Понеділок, 12. вересня 1938

БЕРЛІН 18.00 Оперові й оперетові мельодії, БІЛГОРОД 18.00 концерт хору, 20.00 21.00, 22.00 Опера. БУДАПЕШТ 12.05 Сальон. квінтет, 13.30 Циг. музика, 17.30 хор, оркестра, 18.40, 19.00 Соната за скр. і форт., 19.25 Симф. концерт, 21.30 Циг. музика, ВІДЕНЬ 17.00, 18.10 Розр. концерт, КОШИЦІ 7.35 Огляд преси 14.10, 18.45 Вістки, 18.00 Військ. виховання концерт О. Холецької в супр. форт. Пісні... на людину МІЛЯНО 17.15 Танк. музика, 19.30 Розр. музика 21.45 22.00 Комедія, опісля танк. музика. ПРАГА 17.40 Спів, 18.20 Легка музика у вик. мадж. і цитристів, РАДІО ПАРІ 18.00 форт., 19.00 20.15 Пісні, 20.30, 21.00 22.00 „Орфей", оп. Глюка, РИМ 11.15 Спів, 19.30 20.30 Розр. музика, 22.10 Вок. концерт, 22.40 Танк. музика, СОФІЯ 18.30 Пісеньки, 19.05 Спів реціталь.

Вівторок, 13. вересня 1938.

БЕРЛІН 14.15, 15.00 Розр. музика, 18.00 Веселі мельодії, 20.10, 21.00 Вес. муз. вечір., БІЛГОРОД 18.50, 19.00 Вок. концерт, 20.00 Скрипка, 21.45 22.00 (після комунікату) Нар. пісні, БУДАПЕШТ 12.05 Циг. музика, 13.30 Орх., 17.00 Танк. музика, 18.50 Сольо на флєті, 20.15, 21.00 Пісні й арфі, 22.10 Форт. тріо Чайковського, ВІДЕНЬ 18.15, 17.00 Розр. музика, 18.15 Форт., 20.10 Вес. вид., КОШИЦІ 7.35 Преса, 14.10, 18.45 Вістки, 18.00 П. Домбровський: „Я син народу, що вмру їм" монтаж відіграють члени драм. групи радіостанції, МІЛЯНО 17.15, 20.30 Розр. музика, 21.00, 22.00, 23.30 „Нерон" оп. Ар. Бойто. ПРАГА 18.30 Сальон. музика, 19.25, 20.00 Академія у роковини смерти през. Масарика, РАДІО ПАРІ 18.15 Пісні, 19.00 Віол., 20.15 21.00 22.00 Театр Уяви: „Леопольд, le bien-aimé" ком. Сармента, 22.15, 23.00 Камер. музика, РИМ 17.15 Оп. музика з участю солістів, 20.30 Розр. музика, 21.00 22.30 „Два костри" ком. Гаспериніа, СОФІЯ 15.00 Військ. орх., 20.55, 21.00 Рос. романси.

Середа, 14. вересня 1938.

БЕРЛІН 18.00, 19.00 Розр. музика, 20.10 „Лабіринт дер Комікер", 20.30, 21.00 Орх. концерт. БІЛГОРОД 20.00 Народні пісні, 20.30, 21.00 Гумор, 21.30 Спів, БУДАПЕШТ 12.05 Форт., 17.30 Сольо на форт. 18.10 Циг. музика, 19.30, 20.00, 21.00 Трансмісія опери: „Джамілє" оп. Бізета, „...." ком. оп. Офенбаха. 22.10 Легка музика. ВІДЕНЬ 12.00 Розр. концерт, 14.10 Розр. музика, 19.00 Камер. музика на давніх інстр., 21.00 Симф. концерт, 22.30, 23.00 „Музика в Відни розр. концерт з участю сол., ГАМБУРҐ 20.15, 21.00 „Улі" ком. оп. Бренндт-Буйса, КЕНІҐСБЕРҐ 20.10, 21.00 „Чарівна Венера" оп. Кінна, КОШИЦІ 7.25 18.45 Вістки, 18.00 культурне життя столиці; Як провів ... Масарика, Пісні ... МІЛЯНО 17.15 Танц. музика, 19.30, 20.30 Розр. музика, 21.00 Орх. концерт, 22.00, 22.40 Камер. і танк. музика, ПРАГА 20.45, 21.00 „Азраель" симфонія Сука, 22.35 Камер. музика, РАДІО ПАРІ 18.00 Форт., 18.32 Вок. концерт, 19.00 Скрипка, 20.20, 21.00 Концерт союзу ... музикантів. РИМ 17.15 Форт., 19.30, 20.30 Розр. музика, 21.00, 22.00 Оперета, СОФІЯ 19.30, 20.00, 21.00 „Ріґолетто" оп. Верді.

БІРЖА.

Львів, 10 вересня 1938

Гроші.

Кружкування: Бельги бельг. 89·92, ... Долари американські 5.31·30, 5·28·50, Долари канад. 5·30·90—5·28·01 Фльорени гол. 289·26—288·60, Франки фр. 13·44—..., Франки швайцарські 120·70—119·90 Гульдени ... Гульдени данц. 100·00—99·75, Корони ч. 13·30—13·80 Кор. дан. 115·70—115·95 Кор. норв. 129·08—..., Корони шв. 132·44—131·65 Ліри італ. 27·80—27·60, Марки фінлян. 11·35 Марки нім. 70·00 — 72·00, Гель ... 23·20—23·16 Марки нім. срібні 89·00

Акції.

Банк Польський 122·50 Цукор. 37·70 ... 39·45 Ліліпоп 81·50, Модзеле... Островодзька 46·00, Стараховиці 44·50 Жирардов 37·25.

Папери

4% пож. внутр. 67·00, 66.38 3% інв. 1 ем. непот серія 94·00 3% поз. інв. 2 ем. 85·75 серія 95·00 5% конверс. 70·00 прем. дол. 42·00 4% консол. 66·30

Тенденція вдержана.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ"

Львів, 10. вересня 1938.

1 кг. масла десер. бльок. без оп. 2·65 зол.
1 кг. масла бочков. вкл. в опак. 2·70 зол.
молоко . . . . . 14—15 сот.
1 кг. яєць 1·25

Тенденція на масло та яйця сильна, на молоко вдержана.

ПОДЯКА

З приводу передчасної смерти Дорогого Мужа бл. п. **Генер. Штабу Генерал-Хорунжого Української Армії Михайла Пересади-Суходольського**, інституціям і особам, які віддали Покійному останню пошану, щиро дякую.

Окрема подяка Централі „Маслосоюзу" у Львові і Районовій Молочарні в Лісниках-Бережани, за кошти похорону, Українському Центральному Комітетові у Львові за клопоти звязані з похоронами.

За останню щиру товариську прислугу полковникові Генер. Штабу Олександрові Кузьмінському і всім товаришам зброї.

Надія Пересада-Суходольська
Лісники — Бережани.

ОПОВІСТКА.

Голова Українського Товариства Допомоги Студентам Українцям Вищих Шкіл м. Варшави цим оголошує конкурс на принятя декількох студентів на безплатні вільні місця в Інтернаті названого Товариства. Першенство матимуть ті, що до прохання долучать: 1) свідоцтво про бідність і 2) документ, що свідчив би про те, що петент є студентом одної з вищих шкіл м. Варшави. Прохання приймають до 1. жовтня н. р. Адреса: Warszawa, ul. Brödnowska 1 m. 25/462 1782 2-2

Вписи до Кооперативного Ліцею Р. С. У. К. у Львові закінчуються 15. вересня. Про день початку шкільного року повідомимо окремо. Зголошуватися в будинку Р. С. У. К., вул. Технічна 1, кімната ч. 2. 1942 1-1

Товариський Зїзд У. Т. Т. Субота 10. IX. 1938 год. 19. салі Бесіди, Руставелого 22. Неділя 11. IX. 1938 год. 10. домівка Молодої Громади, Коперника 1 а. 1921

КУПНО — ПРОДАЖ

УЧЕНИКИ. Кашкети, сорочки, скарпетки й інша галянтерія. **Будзиновський, Станиславів, Ратуш.** 1715 10-12

ВУГОЛЬ, кокс, дрова продає КАЛИТЯК, **Байки 14, тел. 288-24.** 1662 13-20

ШКІЛЬНІ КНИЖКИ вживані найновіші видання продає найдешевше відома книгарня Гельцля Львів, Баторія 32. Призначення з провінції негайно. 1917 2-3

ПЛАСТОВІ ОДНОСТРОЇ найліпші, найдешевші, найтриваліші, лише у виробні ПАЛЮМ, Гетьманська 22, побіч Музею. 1730 2-?

КОВДРИ найдешевше купиш ВИРІБНЯ КОВДЕР, Кентшинського 4. 1918 2-20

„ЯРМАРОК КНИЖОК" пл. Галицька 14. 1 продає шкільні книжки вживані з 50% опустом. 1817 ?-6

МАТРИМОНІЯЛЬНІ

ОДРУЖУСЯ з панною інтеліґентною до літ 27, яка поможе розвинути вже започатковане підприємство. Зголошення з описом характеру і зверхнього вигляду до „Діла" під „Промисловець". 1940 1-1

РІЖНІ

ГОДИННИКИ і біжутерію найсправніше направить українська фірма П. Карпишин у Львові вул. Домініканська ч. 7. 1930 0-71

ВІЧНІ ПЕРА направляє найкраще „ПРЕЦИЗІЯ", тепер Шайноти 1. 1557 9—10

ЗА 1 ЗОЛ. не будеш стидатися і зискаєш на вигляді якщо віддаш знищений і немодний капелюх до відомої виробні „КАПЕЛЛЬО". КЕНТШИНСЬКОГО 18. 1765 4-5

ВИРІБ ДЗЕРКАЛ, шиби, рами, оправа образів найдешевше — шклярство В. СТЕЛЬМАХ, Коперника 22, тел. 245-79. 1572 14-?

ПРОПУКЛИНОВІ БАНДАЖІ гумові, черевні, паркові, проти усування матиці під гарантією виконує відоме **УКР. ОРТОПЕДИЧНЕ ЗАВЕДЕННЯ ІВАНА УГРИНА. Львів, вул. Вірменська ч. 15.** 2041 86-100

ТРИВКА ондуляція з 6-місячною гарантією. Сальон чесання пань, **Сикстуська 8.** вхід через браму. 1905 ?-2

ФОРТЕПІЯНИ, ПІЯНІНА як нові, гарантовані, закордонні на ріжні ціни продає, купує, міняє Гавак, Пілсудського 21. 1. п. 1745 5-10

СТЕЛІ, стіни брудні, закурені чищу хемічно на сухо, дуже дешево. Зголошення до „Діла" під „Українець". 1931 1-3

НАЙДУТЬ ПРАЦЮ

ПОТРІБНИЙ зараз кваліфікований (а) робітник (ця) до виробу свічок столових і церковних. Зголошення до адміністрації „Свічка". 1937 1-2

КОНКУРЕНЦІЯНИЙ Виснажовий Дім вів, мануфактури і галянтерії, шукає аґентів християн до продажі по селах. Lódź, skrzynka 338.

МЕШКАННЯ

ШУКАЮ кімнати для студента, околиця Личакова. Удержання або без. Зголошення: Поліха, Перемишль, Йосифа 16. 1901 2-2

ТРИ КІМНАТИ кухня, соняшні, приступна ціна, вул. Длуґоша, зараз до винайму. Відомість телефон 265-67. 1924 1-1

ДО ВИНАЙМУ кімната, удержання, фортепіян, Боцюркова, Шептицьких 14, I. 1928 1-3

КІМНАТА з окремим входом з уживанням лазнички до винайму, від 15. IX. для 1 або 2 студентів медицини або фармації. Вул. Вітівська 8, II. п. 1930 1-1

ДЕШЕВО за 25 зол. місячно винайму кімнату з кухнею тісним, спокійним і старшим людям. Мельницький Осип, емер. упр. школи, Станиславів, ул. Трауґута ч. 12. 1922 1-3

КІМНАТА умебльована, соняшна, до винайму, Байки 26, 12. 1902 2-2

НАУКА

АБСОЛЬВЕНТКА семінарії шукає лекції, найрадше з вищих клас вселюдної школи на цілий рік. Зголошення з чемности Волошакова, Вітівська 22, Львів. 1938 1-2

ДАЮ ЛЕКЦІЇ для учнів народніх шкіл і гімназій. Зголошення до „Діла" під „Обовязковий". 3-3

АНГЛІЙСЬКОЇ мови вчить фахівець. Площа Бернардинська 12 а. II. пов. Зголошення 16—18 год. 1-2

ШУКАЮТЬ ПРАЦІ

МАГІСТЕР прав з торговельною практикою шукає праці. Зголошення до Адмін. „Діла" під „Магістер". 1885 ?-2

ЛІКАРСЬКА ПОМІЧ

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ У ЩОДЕННИКУ „ДІЛО".

Розмір часопису: 3 текстові шпальти і 4 оголошеневі шпальти

1 мм. одношпальтовий або його місце в рубриці оголошень	зол. 0,35
1 мм. одношпальтовий в тексті і новинках	зол. 0.60
1 мм. одношпальтовий на першій сторінці	зол. 0.80

Дрібні оголошення від слова:

матримоніяльні і приват. кореспонденція по	зол. 0.15
купно, продаж, винаєм і т. п.	зол. 0.10
шукаючі праці	зол. 0.05

слова товстим друком подвійно.

Остання сторінка 1/1	зол. [illegible]
Остання сторінка 1/2	зол. [illegible]
Остання сторінка 1/4	зол. [illegible]
Остання сторінка 1/8	[illegible]

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.